

Labsii Bulchiinsaafi Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa Naannoo Oromiyaa Irradeebiin Murteessuuf Bahe, Lakkoofsa 248/2015

Lafti bu'uura diinagdee, siyaasaafi hawaasummaa waan ta'eef bulchiisniifi ittifayyadamni isaa sadarkaa guddinni Naannichaa irra gaheefi fedhii jiru giddugaleessa taasisuun carraa misoomaa dhaloota dhufuu irratti miidhaa karaa hin dhaqqabsiisneen akkaataa aadaa, duudhaafi qorqalbii ummata Naannichaatiin walsimuun akka raawwatamu taasisuun barbaachisaa waan ta'eef;

Bulchiinsiifi ittifayyadamni lafa baadiyyaa qajeeltoowwan iftoominaa, si'oominaa, bu'aa qabeessummaa, hirmaachisummaafi ittigaafatamummaa karaa qabuun akka hoogganamu taasisuun sirna mirga abbaa qabiyyummaa lafaa qonnaan bulaan, horsiisee bulaafi gamisa horsiisee bulaan heeraan qabu hojitti hiikuun fayyadamummaa isaanii mirkaneessuu dandeessisu diriirsuun barbaachisaa ta'ee waan argameef;

Mirgoota qonnaan bulaan, horsiisee bulaafi gamisa horsiisee bulaan qabiyyee lafa isaa irratti qabu, haala mirgi kun ittiin argamu, darbu yookiin addaan itti citu iftoominaan tumuun akkasumas sirna lafa karaa seeraan ala qabatamu ittisuu dandeessisu diriirsuun barbaachisaa ta'ee waan argameef;

Hanqinaaleen seerota duraan turan keessatti gama mirgaafi dirqama, wabii ittifayyadama lafaa, waldiddaan itti hiikamu, argannaafi dabarsa seeraan alaa ittisuu, lafti seeraan ala qabame bu'aa hordofsiisu, darbiinsa yeroo, bulchiinsa lafaafi kanneen biroo ilaalchisee turan sirreessuuf karaa guutuu ta'een tumuun barbaachisaa ta'ee waan argameef;

Akkaataa Heera Mootummaa Naannoo Oromiyaa Fooyya'ee Bahe Labsii Lakkoofsa 46/1994 Keewwata 49 (3) (a) tiin kan kanatti aanu labsameera.

Kutaa Tokko

Tumaalee Waliigalaa

1. Mata duree Gabaabaa

Labsiin kun “**Labsii Lafa Baadiyyaa Naannoo Oromiyaa, Lakkoofsa 248/2015**” jedhamee waamamuu ni danda'a.

2. Hiika

Akkaataan jechichaa hiika biraa kan kennisiisuuf yoo ta'e malee, Labsii kana keessatti:

- 1) “**Beenyaa**” jechuun lafa baadiyyaa karaa seera qabeessa ta'een qabamee jiru faayidaa ummataatiif jecha qaama aangoo qabuun akka gadilakkisu taasifame, abbaan qabiyyee kamiyyuu lafa isaa irraa yeroo buqqa'utti akkaataa seera rogummaa qabuutiin dursa akka kaffalamuuf murtaa'udha.
- 2) “**Biiroo**” jechuun Biiroo Lafaa Oromiyaafi caasaalee isaati.
- 3) “**Biqiltuu Dhaabbataa**” jechuun gosa qabeenya dhaabbataa ta'ee, biqiltuu lafarratti misoomee waggaa lamaa ol turuu danda'uufi yeroo yeroodhaan oomisha kan kennuudha.

- 4) **“Bulchiinsa Lafa Baadiyyaa”** jechuun sirna qabiyyee lafa baadiyyaa irratti wabiin ittiin kennamu, karoorri ittifayyadama lafa baadiyyaa ittiin raawwatamu, waldiddaan ittiin hiikamu, mirgaafi dirqamni ittifayyadama lafa baadiyyaa ittiin raawwatamu, hammamtaan yookiin gatiin qabiyyee lafa baadiyyaa ittiin tilmaamamu, ragaan lafaa abbootii qabiyyeetiif ittiin walitti qabamuufi xiinxalamuun abbootii qabiyyeefi ittifayyadamtootaaf akka gahu ittiin taasifamuudha.
- 5) **“Faayidaa Ummataa”** jechuun akkaataa karoorra ittifayyadama lafaa yookiin karoorra misoomaa yookiin karoorra bu’uuraalee misoomaatiin kallattinis ta’e al-kallattiin fayyadamummaa waloofi misooma fooyya’aa ummataa ni fida jedhamee qaama aangoo qabuun kan murtaa’u ta’ee, kanneen akka waajjiraalee mootummaa, manneen barnootaa, dhaabbilee fayyaa, dhaabbilee hawaasaa, bu’uuraalee misoomaafi kan walfakkaatan biroo kan dabalatudha.
- 6) **“Galmeessa Lafa”** jechuun mirgi ittifayyadama lafa baadiyyaafi abbaan qabiyyummaa kan ittiin ibsamu adeemsa ragaa funaanuufi qindeessuuti.
- 7) **“Gamisa Horsiisee Bulaa”** jechuun nama jiruufi jireenya isaafi maatii isaa caalmaadhaan horii horsiisuufi sadarkaa murtaa’een oomisha qonnaarraa argamurratti kan hundaa’eedha.
- 8) **“Horsiisee Bulaa”** jechuun nama jiruufi jireenyi isaa irra guddaan beeyiladaafi bu’aa beeyilada irraa argamurratti kan hundaa’eedha.
- 9) **“Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa”** jechuun lafa baadiyyaa akkaataa karoorra ittifayyadama lafaafi carraa misooma dhaloota dhufuu irratti dhiibbaa osoo hin dhaqqabsiisne kunuunsuudhaan faayidaa ol’aanaadhaaf oolchuudha.
- 10) **“Jallisii Ammayyaa”** jechuun jallisiifi qoorsa lafaa qorannoofi dizaayiniin isaa haala hammayyaatiin hojjatame yookiin hammayya’aa akka ta’u taasifamedha.
- 11) **“Kaadastara”** jechuun ragaa waa’ee qabeenya lafaa, daangaa, misoomaa bu’uura adda addaa lafa irratti argamu ilaalchisee ragaa walitti qabuu, galmeessuufi qopheessuu jechuudha.
- 12) **“Karoora Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa”** jechuun ragaawwaan yookiin odeeffannoowwan haala lafaa kan fizikaalaa, diinagdeefi hawaasummaa bu’uura taasisuudhaan lafti baadiyyaa faayidaa adda addaa kennu keessa lafaafi naannoo irratti dhiibbaafi miidhaa osoo hin dhaqqabsiisiin faayidaa diinagdeefi hawaasummaa ol’aanaatiif akka oolu kan ittiin murtaa’uufi hojiirra ittiin oolu sirna hojii jechuudha.
- 13) **“Lafa Baadiyyaa”** jechuun lafa daangaa bulchiinsa ganda baadiyyaa keessatti argamu ta’ee, lafa akkaataa Labsii kana keessatti tumameen daangeffamee pilaanii magaalaa jala galee walharkaa fuudhinsi hin taasifamne hunda kan dabalatuudha.
- 14) **“Lafa Jallisii”** jechuun lafa akkaataa karoorra ittifayyadama lafaatiin misooma jallisiif akka ooluuf qaama aangoo qabuun murtaa’eedha.
- 15) **“Lafa Qabiyyee Dhuunfaa”** jechuun qabiyyee lafa baadiyyaa nama tokko yookiin tokkoo oliin walaan karaa seera qabeessaan qabame ta’ee, qabiyyee waliniifi kan mootummaa kan hin dabalanneedha.

- 16) **“Lafa Qabiyyee Mootummaa”** jechuun Naannicha keessatti lafa baadiyyaa dhuunfaan yookiin hawaasni waliin hin qabanne kamiyyuu ta’ee, qabiyyee dhaabbilee mootummaa, lafa bosonaa, dawoo bineensa bosonaa, iddoowwaan eegumsi taasifamuuf, albuudaa, paarkiiwwan, haroowwan, lageewwaniifi kan biroo bifa walfakkaatuun qabaman hunda kan dabalatuudha.
- 17) **“Qabiyyee Waliinii Hawaasaa”** jechuun lafa baadiyyaa horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan waliin qabame yookiin qonnaan bulaan gareedhaan dheedichaaf yookiin bosonaaf yookiin tajaajila hawaasaa birootiif waliin ittifayyadaman ta’ee, haala kaminiyyuu qaama aangoo qabuun yoo ta’e malee miseensotaaf dhuunfaan qoodamuu kan hin dandeenye jechuudha.
- 18) **“Lafa Seeraan Ala Qabame”** jechuun qabiyyee lafa baadiyyaa karaa faallaa tumaa Labsii kanaa yookiin adeemsa Dambii Labsii kana raawwachisuuf yookiin Qajeelfamaa bu’uura Dambichaatiin bahu keessatti tumame osoo hin eeggatiin qabame ta’ee, lafa bittaafi gurgurtaan yookiin bittaafi gurgurtaa biqiltuu dhaabbataa yookiin muka haadhoo manaafi ijaarsa lafa irratti horatame bu’uureffachuun raawwatame, kennaa yookiin dhaamoo nama Labsii kana keessatti hin hayyamaminiif taasifameen qabame ta’ee qubannaafi qabannaa seeraan alaa kan dabalatuudha.
- 19) **“Lafa Seeraan Qabame”** jechuun qabiyyee mootummaa karaa seera qabeessa ta’een qaama aangoo qabuun qoodame yookiin waraqaan ragaa abbaa qabiyyee itti kenname yookiin lafa dhaalmaadhaan yookiin kennaadhaan qabameedha.
- 20) **“Lafa Waljalaa Siqsuun Qooduu”** jechuun lafa jallisii qabiyyee dhuunfaa, waloo yookiin mootummaan qabame akkaataa karoorra ittifayyadama lafaatiin misooma jallisii ammayyaatiif akka ooluuf qaama aangoo qabuun murtaa’ee waljalaa siqsanii qooduudha.
- 21) **“Mana Maree Bulchiinsaa”** jechuun Mana Maree Bulchiinsaa Mootummaa Naannoo Oromiyaati.
- 22) **“Mirga Abbaa Qabiyyummaa”** jechuun mirga bal’aa qonnaan bulaan, horsiisee bulaafi gamisa horsiisee bulaan lafa baadiyyaa seeraan qabate irraa qabu kamiyyuu ta’ee mirga:
- (a) Haala karooraa ittifayyadama lafaatiin misoomsuu, ittifayyadamuufi gochaalee seera qabeessa ta’an kan biroo oolchuu;
 - (b) Qabiyyee lafa isaa irraa karaa seeraan ala ta’een buqqa’uu dhabuu;
 - (c) Dantaa ummataaf lafichi yammuu barbaadamu akkaataa seera rogummaa qabuun dursa mirga beenyaa argachuu;
 - (d) Kireessuu;
 - (e) Waliin misoomsuu;
 - (f) Dhaalchisuu;
 - (g) Kennaan dabarsuu;
 - (h) Laficha irratti qabeenya horachuu;

- (i) Walitti aanfachu;
 - (j) Waljijiruu;
 - (k) Qabeenya laficha irratti horatame akkaataa Labsii kana keessatti tumameen dabarsuu;
 - (l) Mirga ittifayyadama lafaa qabsiisuun dhaabbilee faayinaansii beekamtii seeraa qaban irraa maallaqa liqeffachuufi kan biroo kan dabalatudha.
- 23) **“Mirga Ittifayyadama Lafaa”** jechuun akkaataa karoorra ittifayyadama lafaatiin mirga abbaan qabiyyee kamiyyuu misoomsuu yookiin mirga kireessuu yookiin laficha irratti qabeenya horachuu yookiin qabeenya laficha irratti horatame akkaataa Labsii kana keessatti tumameen dabarsuu yookiin mirga ittifayyadama lafaa akkaataa Labsii kana, Dambiifi qajeelfama Labsii kana raawwachiisuuf bahuutiin wabummaan qabsiisuun liqeffachuu yookiin mirgoota abbaa qabiyyummaa jijjiirsisuu hin dandeenye biroo kan dabalatudha.
- 24) **“Muka”** jechuun muka lafa baadiyyaa irratti namaan misoome yookiin uumamaan biqiledha.
- 25) **“Muka Haadhoo”** jechuun muka guddina guutuorra gaheefi dhaabbii gaarii qabu ta’ee sanyii irraa oomishuuf muka filatamee kunuunsi taasifamuufidha.
- 26) **“Naannoo”** jechuun Naannoo Oromiyaati.
- 27) **“Nama”** jechuun nama uumamaa yookiin qaama mirgi namummaa seeraan kennameefidha.
- 28) **“Qawwisa”** jechuun lafa safaruu, ragaa walitti qabuufi galmeessuu jechuudha.
- 29) **“Qonna Aadaa”** jechuun hojii qonnaa meeshaa hammayyaa ta’een yookiin mala teknoolojii ammayyaatti osoo hin fayyadamin qonnaan bulaan haala baratameen hojjetee galii itti argatudha.
- 30) **“Qonna Ammayyaa”** jechuun qonna makaanaayizeeshinaa, misooma jallisii ammayyaa, misooma beeyiladaa fooyya’aa ta’eefi kan biroo bu’aa diinagdee ol’aanaa argamsiisu jechuudha.
- 31) **“Qonnaan Bulaa”** jechuun nama mirga ittifayyadama lafa baadiyyaa qabaatee galiidhuma laficharraa argamuun ofii isaafi maatii isaa kan bulchudha.
- 32) **“Qooduu”** jechuun lafa baadiyyaa dhuunfaan yookiin waloona hin qabamiin jiru yookiin gadi dhiifame namoota lafa hin qabneef yookiin hanqina lafaa qabaniif qaama aangoo qabuun hiramuu yookiin kennamudha.
- 33) **“Sirna Ragaa Lafaa”** jechuun ragaawwan lafaan walqabatan walitti qabuu, xiinxaluu, sirnaan akka qabaman gochuufi ittifayyadamtootaaf kennuudha.
- 34) **“Sulula”** jechuun ol ka’umsa lafaa irratti kan hundaa’e ta’ee lolaa, doloolloofi lageewwan gara fuula tokkotti lafarra dhangala’anidha.
- 35) **“Waliigaltee Kiraa”** jechuun abbaan qabiyyee lafa baadiyyaa yeroo murtaa’eef qabiyyee lafa baadiyyaa kaffaltiidhaan nama biraatiif waliigaltee barreeffamaatiin akka ittifayyadamuuf dabarsu ta’ee, kan mootummaan abbaa qabeenyaatiif waliigaltee kiraan dabarsus kan dabalatudha.

36) “**Waliin Misoomsuu**” jechuun waliigaltee abbaan qabiyyee tokko nama biraa waliin qonna aadaatiin yookiin ammayyaatiin yeroo murtaa’eef misoomsuun bu’aa qoddaachuuf waliigalan kan akka hirtaa yookiin qixxee kan dabalatudha.

37) “**Waraqaa Ragaa yookiin Kaartaa Abbaa Qabiyyee**” jechuun wabii mirga abbaa qabiyyummaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa mirkaneessuuf Biirichaan ragaa kennamu ta’ee, qabiyyeen lafaa hangi isaa kaartaa irratti ibsame kan nama ragicha of harkaa qabuu ta’uu tilmaama seeraa ragaa biraatiin faallefamu danda’u kennisiisu jechuudha.

3. **Ibsa Koornayaa**

Labsii kana keessatti jechi koornayaa dhiiraatiin ibsame kan dubartiis ni dabalata.

4. **Daangaa Raawwatiinsaa**

1) Labsiin kun lafa baadiyyaa Naannicha keessatti argamu hunda irratti raawwatiinsa ni qabaata.

2) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumame akkuma eeggametti ta’ee, qabiyyee lafa baadiyyaa akkaataa seera rogummaa qabuutiin abbaa qabiyyee harkaa osoo hin fudhatamiin dangaa bulchiinsa magaalaa jala gale irratti raawwatiinsa ni qabaata.

Kutaa Lama

Haala Argannaa, Ittifayyadamaafi Dabarsa Lafa Baadiyyaa

Kutaa Xiqqaa Tokko

Qajeeltoo Waliigalaafi Gosa Qabiyyee

5. **Qajeeltoowwan Bu’uuraa**

1) Mirgi abbummaa lafa baadiyyaa kan mootummaafi ummataa qofa ta’ee, kan hin gurguramne yookiin kan hin geeddaramne, qabeenya gamtaa ummata Naannichaati.

2) Qonnaan bulaan, horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan Naannicha keessa jiraatu kamiyyuu koornayaa yookiin sababa kan biraa kamiiniyyuu garaagarummaan osoo irratti hin taasifamin qabiyyee lafa baadiyyaa argachuufi kunuunsuuf mirga walqixa ni qabaatu.

3) Qonnaan bulaan, horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan Naannichaa yeroon osoo hin daangeeffamiin qabiyyee lafa isaatti fayyadamuuf mirga ni qabaata.

4) Sirni bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa haala iftoomina qabuun, bu’aa qabeessa ta’een, ittigaafatamummaafi hirmaannaa ummataa mirkaneessuu danda’uun raawwatamuu qaba.

5) Ittifayyadamni lafaa karoora ittifayyadama lafaafi eegumsa naannoo irratti xiyyeeffachuun kan raawwatamu ta’a.

6) Lafa baadiyyaa argachuu, ittifayyadamuufi bulchuu irratti dhiiraafi dubartiin mirga walqixa ni qabaatu.

7) Qoodinsi lafa baadiyyaa yeroo raawwatamutti sirni hojimaataa qaama miidhamtootaa, dubartootaafi dargaggoota hojii dhabeeyyiif dursa kennu bocamee hojiirra ni oola.

- 8) Hojiin misooma lafa baadiyyaa irratti gaggeeffamu kamiyyuu fayyadamummaa qonnaan bulaa, horsiisee bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaa karaa mirkaneessuun dargaggootaaf carraa hojii uumuuniifi ce'umsa teknooloojii saffisiisuu irratti xiyyeeffateen kan raawwatamu ta'uu qaba.
- 9) Mirgi abbaa qabiyyummaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa kan argamu akkaataa Labsii kana keessatti tumameen qofa ta'a.

6. Gosa Qabiyyee

Qabiyyeen lafa baadiyyaa Labsii kanaan eegumsi taasifamuuf kanneen armaan gadiiti:

- 1) Qabiyyee dhuunfaa;
- 2) Qabiyyee waliinii hawaasaa; fi
- 3) Qabiyyee mootummaati.

Kutaa Xiqqaa Lama

Haala Argannaafi Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa

7. Mirga Argannaa Lafa Baadiyyaa

- 1) Jiraataan Naannichaa kan umuriin isaa waggaa 18 fi isaa ol ta'e, qonnaan yookiin horsiisee buluun yookiin gamisa horsiisee buluun jiraatu yookiin jiraachuu barbaadu kamiyyuu lafa baadiyyaa tolaan mootummaa irraa argachuuf mirga ni qaba.
- 2) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumame jiraatus daa'imman umuriin isaanii waggaa 18 gadi ta'eefi maatiin isaanii qonnaan yookiin horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan jiraachaa kan turaniifi lafa kan hin qabne yoo jalaa boqotan lafa mootummaa argachuuf mirga ni qabu.
- 3) Dubartootni qonnaan yookiin horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee buluudhaan jiraachuu barbaadan loogii tokko malee lafa baadiyyaa bilisaan argachuuf mirga qabu.
- 4) Dhaabbileen mootummaa yookiin abbootiin qabeenyaa dhuunfaan akkaataa seera rogummaa qabuutiin mirga lafa baadiyyaa argachuu ni qabaatu.
- 5) Ummanni waliin ta'uun lafa dheedichaa, burqaa bishaanii, bakka amantii, bakka awwaalchaa, bakka aadaasaa itti calaqqisifatuufi tajaajila hawaasaa biroof oolfatu argachuuf mirga ni qabaata.
- 6) Qonnaan bulaa, horsiisee bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaan yookiin namni akkaataa Labsii kana keessatti tumameen hayyamameef mirga abbaa qabiyyummaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa maatii isaarraa dhaalaan yookiin kanaan argachuu ni danda'a.
- 7) Abbaan warraa yookiin haati warraa gaa'ilaan jiran keessaa tokko lafa baadiyyaa dhuunfanis ta'ee walaan kan hin qabne yoo ta'e lafti baadiyyaa akka kennamuuf iyyatanii argachuuf mirga ni qabaatu. Haalli raawwii Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.

8. Akkaataa Argannaa Lafaa Dhaabbilee Adda Addaa

- 1) Dhaabbileen miti-mootummaa yookiin amantaa kaayyoo isaanii kan galmaan geessisuuf gargaaru mirga ittifayyadama lafa baadiyyaa argachuu ni qabaatu.

- 2) Dhaabbileen Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti ibsaman ittifayyadamni lafa isaanii yeroon kan daanga’u ta’a. Yeroon kun akkaataa barbaachisummaa isaatti haaromfamuu ni danda’a.
- 3) Dhaabbileen Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 fi 2 jalatti ibsaman mirgi isaan lafa irraa qaban mirga kaayyoo dhaabbataniif qofa ittifayyadamuu yoo ta’u, mirga kireessuu, dhaalchisuu, kennaan dabarsuu, abbaa qabeenyaa yookiin nama dhuunfaa waliin misoomsuufi wabummaan qabsisuun liqeeffachuu hin qaban.
- 4) Qabiyyeen ittifayyadama lafa baadiyyaa dhaabbilee Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti tumamaniif kennamu hanga istaandaardii Labsii kana keessatti tumame yookiin Dambiifi qajeelfama Labsii kana raawwachiisuuf bahuutiin ol ta’uu hin qabu.
- 5) Haalli raawwii Keewwata kanaa Dambii bahuun kan murtaa’u ta’a.

9. Akkaataa Ittifayyadama Mirga Abbaa Qabiyyummaa

- 1) Qonnaan bulaan, horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan mirga abbaa qabiyyee lafaa qabu kamiyyuu yeroon osoo hin daangeffamin:
 - (a) Mirga ofiin ittifayyadamuu;
 - (b) Akkaataa Labsii, Dambiifi qajeelfama Labsii kana raawwachiisuuf bahuun kireessuu;
 - (c) Dhaalchisuu;
 - (d) Kennaan dabarsuu;
 - (e) Walitti aanfachuu;
 - (f) Waljijjiiruu;
 - (g) Dantaa ummataa ol’aanaaf lafichi yammuu barbaadamu bu’uura seera rogummaa qabuun dursa mirga beenyaa argachuu;
 - (h) Akkaataa Labsii kana keessatti tumameefi Dambiifi qajeelfama Labsii kana raawwachiisuuf bahuun mirga ittifayyadama lafaa wabummaan qabsiisee liqeeffachuu;
 - (i) Akkaataa Labsii kana keessatti tumameefi Dambiifi qajeelfama Labsii kana raawwachiisuuf bahuun biqiltuu dhaabbataa yookiin mana osoo hin dabalatiin, laficha gubbaatti qabeenya horate gurguruu, jijjiiruufi dabarsuufi;
 - (j) Mirgoota biroo seeraan kennameef ni qabaata.
- 2) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta’ee, hundee biqiltuu dhaabbataa kan akka Bunaa, Jimaa, Maangoo, Avokaadoo, Paappaayyaa, Burtukaanaafi biqiltuu dhaabbataa biroo yookiin hundee muka haadhoo yookiin hundee mukaa kamiyyuu gurguruun dhorkaadha.
- 3) Gurgurtaan faallaa tumaa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 2 tiin raawwatame fudhatama kan hin qabneefi bu’aa kamiyyuu hordofsisuu kan hin dandeenye ta’ee, namni hundee biqiltuu dhaabbatichaa, hundee muka haadhoo yookiin hundee muka bite beenyaa kamiyyuu gaafachuu kan hin dandeenyeefi biqiltuu dhaabbataa, hundee muka haadhoo yookiin hundee muka bite gadilakkisee kan deemu ta’a.

- 4) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 3 jalatti kan tumame jiraatus, namni biqiltuu dhaabbataa dabalataa laficha irratti horate, biqiltuu dabalataan laficha irratti horateef miidhaa laficha irratti kan hin geessisne ta'uun isaa ogeessaan yoo mirkaa'e biqiltuu dhaabbataa dabalataan horate irraa kaafachuu ni danda'a.
- 5) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 2 jalatti kan ibsame akkuma eeggametti ta'ee, oomisha biqiltoota dhaabbataa kan akka oomisha Bunaa, Jimaa, Maangoo, Avokaadoo, Paappaayyaa, Burtukaanaafi biqiltuu dhaabbataa biroo gurguruun ni danda'ama. Haa ta'u malee, gurgurtaan kun fudhatama kan qabaatu dhimmoota armaan gadii yoo guute qofa ta'a:
 - (a) Oomishini gurguramu walakkaa bal'ina qabiyyee lafa qonnaan bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaa sanaa kan hin caalle yoo ta'eefi;
 - (b) Oomishni gurguramu hanga waggaa sadii qofaaf kan waliigalame yoo ta'e qofaadha.
 - (c) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 5 (a) jalatti kan tumame jiraatus haalli dirqisiisaan oomishicha guutummaatti akka gurguru isa taasisu yoo jiraate oomishicha guutummaan guutuutti waggaa sadiif gurguruu ni danda'a. Haalli raawwii isaa Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 6) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 5 jalatti tumameen namni qabeenyicha bite:
 - (a) Yeroon Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 5 jalatti tumame akkuma xumurameen qabeenyicha abbaa qabiyyee duraatiif deebisuufii qaba;
 - (b) Qabeenyicha, yeroo harkasaa turus ta'e yeroo deebisu eeguufi kunuunsuuf dirqama qaba.
- 7) Akkaataa tumaa Labsii kanaatiin hayyamameen alatti idaa sababeeffachuun yookiin raawwii murtii maallaqaatiif qonnaan bulaan, horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan qabiyyee lafasaarraa buqqa'ee qabiyyichi nama yookiin dhaabbata kamittuu darbuu yookiin qabamuu hin danda'u.
- 8) Mirgi qabeenya oomisha ofii gurgurachuun, Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 fi 5 irratti caqasame haaluma kamiiniyyuu lafa qabeenyichi irratti qubate hin dabalatu.
- 9) Sababa oomisha biqiltuu dhaabbataa bituudhaan qonnaan bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaarraa abbummaan qabiyyee lafa baadiyyaa qaama oomisha biqiltuu dhaabbataa biteef darbuu kan hin danda'amneef yoo ta'e bittaafi gurgurtaan oomisha biqiltuu dhaabbataa Labsiin kun bahuun duratti raawwatames haala Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 5 (a-c)'n kan raawwatamu ta'a.
- 10) Abbaan qabiyyee lafa qonnaa yookiin dheedichaa jedhamee waraqaan ragaa kenneef irratti akkaataa karoora ittifayyadama lafaan ibsameen alatti mana ijaaruun yookiin baargamoofi biqiltuu biroo laficha irratti miidhaa geessisuu danda'an dhaabun dhorkaadha.
- 11) Namni kamiyyuu akkaataa karoora ittifayyadama lafa baadiyyaatiin alatti lafa faayidaa adda addaa kan akka qonnaa, dheedichaa, bosonaafi kan biroof oolu irratti mana ijaaruun dhorkaadha. Ijaarsa manaa karaa seeran ala ta'een raawwatamee argame Biiirichi koree hundeessuun ni diigsisa. Haalli raawwii isaa Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.

- 12) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 11 jalatti kan tumamee yoo jiraatellee horsisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan mana yeroof keessa jiraatan waliigalteedhan iddoo yeroof qubatutti ijaarrachuu ni danda'a.
- 13) Manaafi ijaarsota adda addaa lafa baadiyyaa qonnaan bulaa, horsiisee bulaafi gamisa horsiisee bulaa irratti ijaarame bituufi gurguruun dhorkaa dha.
- 14) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 13 jalatti kan tumamee akkuma eeggametti ta'ee, qonnaan bulaan, horsiisee bulaafi gamisa horsiisee bulaan manaafi ijaarsa adda addaa karaa seera qabeessa ta'een ijaarrate diigee gurgurachuu ni danda'a. Namni mana lafa baadiyyaa irratti ijaarame bite battalumatti kaafachuu qaba.
- 15) Abbaan qabiyyee yookiin ittifayyadamaan kamiyyuu lafa qabiyyee isaatti fayyadamuu yammuu dhiisu Biiricha beeksisuu qaba.
- 16) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 15 irratti kan tumamee akkuma eeggametti ta'ee, mirgi ittifayyadama lafaa kan hafuu danda'u akkaataa seeraan tumameen yookiin lafti sun yoo faayidaa ummataaf barbaadame qofa ta'a.
- 17) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 16 jalatti tumameen namni mirgi abbaa qabiyyummaa isaa faayidaa ummataaf irraa fudhatame bu'uura seera roggummaa qabuutiin dursee mirga beenyaa argachuu ni qaba.
- 18) Sababa naannoo jireenyaa jijjiiruu abbaa manaa yookiin haadha manaa yookiin lamaan isaniitiin mirgi ittifayyadama lafaa hin tuqamu.
- 19) Dubartoonni, ijoolleen abbaafi haadha hin qabne, qaama miidhamtoonni, kan dulloomanii qaamolee hawaasa miidhaaf saaxilamuu danda'an biroon qabiyyee lafasaanii hundaa isaa irratti humna namaa qacaruu dhaan, kireessuudhaan yookiin nama misoomsu waliin galii qooddachuudhaan waliigaltee uumanii fayyadamuu ni danda'u.
- 20) Namni kamiyyuu seeraan osoo hin kennaminiif lafa baadiyyaatti fayyadamee kan argame haal duree tokko malee yeroo kamiyyuu laficha akka gadilakkisu ni taasifama; badii dalageefis seeraan ni gaafatama.
- 21) Qonnaan bulaan yookiin horsisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan humna yookiin maallaqa isaatiin qabeenya dabalataa horachuu irraa kan ka'e gara hojii investmentiitti yoo ce'e sababa kanaan mirgi abbaa qabiyyummaa lafa isaa addaan hin citu.

10. Mirga Abbaa Qabiyyummaafi Ittifayyadama Lafaa Abbaa Warraafi Hadha Warraa

- 1) Qabiyyeen lafa baadiyyaa abbaan warraa yookiin haati warraa gaa'ila keessatti mootummaa irra argatan kan waloo isaanii ta'a.
- 2) Abbaan warraa yookiin haati warraa qabiyyeen gaa'ilan dura dhuunfaatti qaban yookiin sanaan booda maatii isaanii irraa dhaalaan yookiin kennan dhuunfaatti argatan akka qabiyyee dhuunfaatti kan galmeessisan yoo ta'e kanuma dhuunfaa isaanii ta'a.
- 3) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 2 jalatti kan tumamee akkuma eeggametti ta'ee abbaan warraa yookiin haati warraa kennaa yookiin dhaalmaadhaan dhuunfaadhaan gaa'ila duras ta'e booda argatan waliigaltee isaanitiin qabiyyee waloo taasifachuu ni danda'u.

- 4) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 2 jalatti kan tumame jiraatus, dhimmoonni armaan gadii kan guutaman yoo ta'e qabiyyee waloo isaanii ta'a:
 - (a) Waggaa 10 fi isaa oliif waliin misoomsuun haala ittifuufiinsa qabuun kan ittifayyadaman yoo ta'e;
 - (b) Walfuutonni yeroo kana keessatti jiruuf jireenya isaanii galii laficha irraa argamuun kan bulan yoo ta'ee; fi
 - (c) Mirga daa'immaniifi dubartii seera irraa maddu kan hin sarbine yookiin kan hin hambisne yoo ta'e.
- 5) Abbaan warraafi haati warraa qabiyyee lafa baadiyyaa bu'uura Labsii kana keessatti tumameen waloon qaban akkaataa Labsii kana keessatti tumameen kennaan dabarsuu ni danda'u.
- 6) Diiggaa gaa'ila keessatti haati warraafi abbaan warraa qabiyyee waloo isaanii yoo qooddatan qooda qabiyyee lafa nama tokkoo midhaan nyaataaf heektaara 0.5, biqiltuu dhaabbataaf heektaara 0.25, kan lafa jallsii heektaara 0.25 fi isaa gadi yoo ta'e laficha addaan qooddachu hin danda'an.
- 7) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 6 tiin tumameen lafichi addaan qooddachuun kan hin danda'amne yoo ta'e laficha waliin kan ittifayyadaman ta'a. Haalli raawwii isaa Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.

11. Bulchiinsaafi Ittifayyadama Lafa Horsiisee Bulaa

- 1) Labsii kana keessatti tumaan mirgoota horsiisee bulaa ilaallatu akkumaa jirutti ta'ee, horsiisee bulaan qabiyyee waliinii hawaasaa isaanii irratti mirga waliin ittifayyadamuu ni qaabaatu.
- 2) Qabiyyee waliinii hawaasaa horsiisee bulaa akkaataan bulchiinsa, galmeessafi waraqaa ragaa kennuu ilaalchisee qabiyyee lafa haala qabatama aadaa, barmaatilleefi duudhaa hawaasichaa tilmaama keessa galcheefi mirga ittifayyadama lafa isaanii haala dhugoomsuun qorannoo irratti hundaa'ee kan raawwatamu ta'a.
- 3) Haalli raawwii Keewwata kanaa Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.

Kutaa Xiqqaa Sadii

Mirga Dabarsa Abbaa Qabiyyummaafi Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa

12. Mirga Abbaa Qabiyyummaa Lafaa Dhaalan Dabarsuu

- 1) Qonnaan bulaan, horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan yeroo lubbuun jirutti dhaamoodhaan yookiin kennaa du'aan booda hojiirra ooluutiin mirga abbaa qabiyyummaa isaa dhaaloota bu'uura seera rogumma qabuun dhaaluuf mirga qabaniif dabarsuuf ni danda'a.
- 2) Qonnaan bulaan, horsiisee bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaan yoo du'e, dhaaltoonni mirga qaban akkaataa duraa duuba seera rogumma qabu keessatti tumameen qabiyyee du'aan qabu kan dhaalan ta'u.

- 3) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 fi 2 jalatti kan tumame akkuma eeggametti ta'ee tumaan seera hariiroo hawaasaa akka barbaachisummaa isaatti hojjiirra kan oolu ta'a.
- 4) Qabiyyeen dhaaltotaaf yoo qoodamu istaandaardii ooyiruu Labsii kana keessatti tumameen gadi kan ta'u yoo ta'e, abbaan qabiyyummaa lafichaa kan waloo ta'ee dhaaltoonni waliigalteedhaan kan ittifayyadaman ta'a. Yoo waliigaluu baatan murtii qaamni aangoo qabu kennuun kan murtaa'u ta'a.
- 5) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 4 tiin qaamni aangoo qabu murtii yoo kennu akkaataa armaan gadiitiin dabarsuu ni danda'a:
 - (a) Dabaree dabareedhaan akka fayyadaman taasisuu;
 - (b) Kiraa kennuudhaan galii argamu waliin akka fayyadaman yookiin mala biroon akka waliin ittifayyadamaniif murteessuu ni danda'a.
- 6) Lafti nama dhaalu hin qabne qabiyyee Mootummaa ta'a.
- 7) Namni qabiyyee lafa baadiyyaa akkaataa Labsii kana keessatti tumameen dhaalee mirga abbaa qabiyyummaa qonnaan bulaan yookiin horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan qabu ni qabaata.

13. Mirga Abbaa Qabiyyummaa Lafaa Kennaan Dabarsuu

- 1) Qonnaan bulaan, gamisa horsiisee bulaan yookiin horsiisee bulaan tokko mirga abbaa qabiyyummaa yookiin biqiltuu dhaabbataa dhuunfaan qabu ijoollee isaa yookiin ijoollee ijoollee isaatiif kennaadhaan dabarsuu ni danda'a.
- 2) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumame akkuma eeggametti ta'ee ijoollee yookiin ijoolleen ijoollee kan hin jirre yoo ta'e abbaa yookiin haadha yookiin obboleewwaan isaaf kennaan dabarsuu ni danda'a.
- 3) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 fi 2 jalatti kan tumame jiraatus, qabiyyee yookiin biqiltuu dhaabbataa qabu keessaa walakkaan ol kennaan kan darbu yoo ta'e fudhatama hin qabaatu.
- 4) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 fi 2 jalatti kan tumame jiraatus, qonnaan bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan yookiin horsiisee bulaan tokko mirga abbaa qabiyyummaa lafaa qabu yeroo gaa'ila raawwatutti waahila isaa gaa'ila waliin raawwatuuf qabiyyee dhuunfaa yookiin kan waloo isaanii taasisuun kennuu ni danda'a.
- 5) Qabiyyeen lafa baadiyyaa yookiin biqiltuun dhaabbataa abbaa warraafi haadha warraa yookiin namoota birootiin waloon kan qabame yoo ta'e qabiyyee waloo kana kennaan dabarsuun kan danda'amu abbaan warraafi haati warraa yookiin abbootiin qabiyyee waloo yoo irratti waliigalan qofaadha.
- 6) Waliigalteen kennaa kamiyyuu barreeffamaan ta'uu qaba. Waliigalteen kennaa jechaan yookiin afaaniin raawwatame seera duratti fudhatama hin qabaatu.
- 7) Waliigalteen kennaa akkaata Keewwata kanaatiin taasifamu caasaa Biirichaa sadarkaa Aanaa irra jirutti galmaa'u qaba. Waliigaltichis guyyaa galmaa'e irraa eegalee kan ragga'u ta'a.

- 8) Waliigalteen kenna akkaataa Keewwata kana jalatti tumameen kan hin raawwatamne yoo ta'e seera duratti fudhatama kan qabu miti.
- 9) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 fi 2 tiin namni mirga abbaa qabiyyummaa kennaan argate, namni kennaadhaan mirga abbaa qabiyyummaa dursee argate ture erga namni dhaalamu du'ee kan argachuu danda'u hanga osoo kennaan hin raawwatamne ta'ee dhaalmaan argachuu danda'u qofa ta'a. Hangi qabiyyeen kennaan argate hanga dhaalmaan argachuu danda'uu ol yoo ta'e qabiyyee kennaan argate qabatee kan hafuu fi dabalataan dhaalmaadhaan kan hin arganne ta'a.
- 10) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 fi 2 tiin kennaan raawwatamu haala irratti hundaa'u ni danda'a.
- 11) Kennan haala irratti hunda'ee kenname naaf haa diigamu jedhamee himannaan dhiyaatu haalichi yeroo uumamee yookiin uumamuu isaa namni kenna kennu yeroo beekke irraa kaasee yeroo waggaa 2 keessatti dhiyaachuu qaba.
- 12) Tumaaleen seera hariiroo hawaasaa kennaan wal qabatee jiru Labsii kanaan dhimmoota hin hagugamne irratti hanga Labsii kanaan wal hin faalleessinetti akka barbaachisummaa isaatti raawwatinsa ni qabaata.
- 13) Namni qabiyyee lafa baadiyyaa akkaataa Labsii kana keessatti tumameen kennaan argate mirga abbaa qabiyyummaa qonnaan bulaan yookiin horsisee bulaan yookiin gamisa horsisee bulaan qabu ni qabaata.

14. Mirga Ittifayyadama Qabiyyee Lafa Baadiyyaa Kireessuu

- 1) Qonnaan bulaan, gamisa horsiisee bulaan, yookiin horsiisee bulaan kamiyyuu, qabiyyee lafa harkasaa jiru keessaa hanga walakkaa isaa kireessuu ni danda'a.
- 2) Waliigalteen kiraa lafa baadiyyaa taasifamuu kamiyyuu barreeffamaan ta'ee Biirichatti mirkana'ee galmaa'uu qaba.
- 3) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 6 fi 7 jalatti kan tumamee akkuma eeggametti ta'ee waliigalteen akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 2tiin taasifamuu bal'ina lafichaa, bara waliigaltichaa, hanga kaffaltiifi haala kaffaltii ifatti kan mul'isu ta'uu qaba.
- 4) waliigalteen kiraa lafaa yeroo hanga waggaa lamaatti turuuf walii kan galamee yoo ta'e bulchiinsaa ganda lafichi itti argamuutti; yeroo waggaa lamaa oliif kan waliigalamee yoo ta'e immoo Waajjira Lafaa Aanaa lafichi keessatti argamuutti galmaa'uu qaba. Waliigalteen akkaataa tumaa kanaatiin hin galmoofnes seera duratti fudhatama hin qabu.
- 5) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumame jiraatus Qonnaan bulaan, gamisa horsiisee bulaan, yookiin horsiisee bulaan kamiyyuu mirga qabiyyee lafa isaa irraa qabu kana dhimma hojii qonnaan ala ta'ee yookiin qonna waliin walitti hidhaminsa hin qabneef kireessuu hin danda'u.
- 6) Bal'inni qabiyyee lafa kireeffamuu midhaan nyaataaf heektaara 0.5, biqiltuu dhaabbataaf heektaara 0.25, lafa jallisiin misoomuuf heektaara 0.25 gadi ta'e kireessuun dhorkaadha.

- 7) Waliigaltichi qonna aadaatiif yoo ta'e, dheerinni yeroo waliigaltichaa waggaa sadii kan hin caalle yemmuu ta'u, qonnaa ammayyaatiif yoo ta'e hanga waggaa kudhan caaluu hin qabu.
- 8) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumamee jiraatus qonnaan bulaan, gamisa horsiisee bulaan, yookiin horsiisee bulaan sababa umurii ijoollummaatiin yookiin dullumaatiin yookiin qaama miidhama yookiin dhibeedhaan ofii misoomsuu yookiin hojjechuu hin dandeenye ta'uun bulchiinsa gandaatiin mirkanaa'e, qabiyyee isaa hunda kireessuu ni danda'a.
- 9) Tilmaamni gatii lafti ittiin kireeffamu yeroo lafichi kireeffamutti bu'aa fuulduratti argamuun karaa wal simuun akka ta'uuf deeggarsi barbaachisaa ta'e Biirichan ni taasifama.
- 10) Qaamni lafa kireeffatu kamiyyuu waggoota waliigalteen taasifame keessatti eegumsaafi kunuunsa lafaa sirrii ta'e raawwachuuf ni dirqama.
- 11) Qabiyyeen kireeffamu qabiyyee kan abbaa warraafi haadha warraa yookiin namoota birootiin waliin kan qabame yoo ta'ee qabiyyee kana kireessuuf abbaan warraafi haati warraa yookiin abbootiin qabiyyee kan ta'an irratti walii yoo galan qofaadha.
- 12) Waliigalteen yeroo taasifamu, gibira mootummaa maqaa abbaa qabiyyee lafaa qofaan kafaltiin kan raawwatamu ta'a.
- 13) Qabiyyeen yammuu kireeffamu waraqaan ragaa abbaa qabiyyummaa yookiin kaartaan harka kireessaa tura.
- 14) Namni lafa kireeffate waliigaltee kiraa lafaa keessatti yoo ibsame malee laficha dabarsee qaama sadaffaaf kireessuun dhoorkaadha.
- 15) Waliigalteen kiraa lafaa kan xumuramee yoo ta'e fedhii abbooti dhimmaatiin waliigalticha haaromsuun yookiin fooyyeessuun ni danda'ama. Waliigalteen kunis irra deebiin galmaa'u qaba. Miidhaa dhaqqabeefis ittigafatamummaan seera kan jiraatu ta'a.
- 16) Waliigalteen kiraa ulagaa seeraan taa'ee guutee hin argamne yoo ta'e yookiin kireeffataan lafa kireeffate irratti miidhaa yoo qaqqabsiise yookiin dhimma hojii qonnaa kireeffateen ala itti fayyadame yoo ta'e waliigaltichi ni diigama.
- 17) Namni lammummaan isaa biyya alaa ta'e qaama seeraan aangoo qabu irraa hayyama yoo qabaate malee lafa qonnaan bulaa, horsiisee bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaa kireeffachuu hin danda'u.
- 18) Daa'imman eegumsa guddistoota yookiin bulchitoota seera jalatti bulan, maanguddootaafi namoonni seeraan dhorkaman yookiin abbootii qabiyyee rakkoo sammuu qabaachuun isaanii seeraan mirkanaa'eef qabiyyee lafa isaanii yeroo kireessan waliigaltichi karaa faayidaa isaanii hin miineen raawwatamuu isaa qaamni dhimmi ilaaluu mirkaneessuu qaba. Haalli raawwi isaa Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 19) Qabiyyee lafa baadiyaa qonnaan bulaa, horsiisee bulaa yookiin gamisa horsiisee bulaa irratti qabeenyi kireeffataadhaan horatame sababa idaa dhuunfaa isaatiin bara waliigaltee kiraatiin ala qabamuu hin danda'u.

15. Haala Mootummaan Lafa Itti Kireessu

- 1) Mootummaan qabiyyee isaa waliigalteen qonna ammayyaatiif yookiin investmentiif kireessuu ni danda'a.
- 2) Waliigalteen haala Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1n raawwatamu faayidaa qonnaan bulaa, gamisa horsiisee bulaa, yookiin horsiisee bulaa kan eeguufi faalama naannoo karaa hin geessisneen ta'uu qaba.
- 3) Gatiin ka'umsa kiraa lafa baadiyyaa mootummaan ittiin kireessu qorannoo irratti hundaa'uun waggaa sadi sadiin Mana Maree Bulchiinsaatiin kan murtaa'u ta'a.
- 4) Yeroon turmaata waliigaltee kiraa, gosa ittifayyadama pirojekticha irratti hundaa'uun ta'a. Haalli raawwii isaa Dambii ba'uun kan murtaa'u ta'a.

16. Mirgaa Arganna Lafa Investmentiifi Qabiyyee Ofii Irratti Hojii Investmentii Gaggeessuu

- 1) Lafti investmeentiif ooluu danda'u haala karoorra ittifayyadama lafaatiin qoratamee kan qophaa'u ta'a.
- 2) Abbootiin qabeenyaa dhuunfaa akkaataa seerota investimeentii Naannichaa hojiirra jiraniitiin lafa baadiyyaa argachuufi ittifayyadamuu ni danda'u.
- 3) Abbaan qabeenyaa yookiin Investerri lafa argate keessaa yoo xiqqaate dhibbeentaa lama (%2) muka naannoon wal fudhatuun uwwisuuf kunuunsuuf dirqama qaba.
- 4) Abbaan qabeenyaa mirga ittifayyadama lafa baadiyyaa kiraadhaan mootummaa irraa argate mirga ittifayyadamaafi qabeenya laficha irratti horate wabummaan qabsiisuu ni danda'a. Haalli raawwii isaa Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 5) Qonnaan bulaan, horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan qabiyyee lafa isaa yookiin lafa mootummaan pirojeektii investimeentiif qopheessu irratti dhuunfaadhaan yookiin waldaadhaan gurmaa'ee hojii investmentii gaggeessuuf mirga qaba.

17. Mirga Ittifayyadama lafa Wabiin Qabsiisanii Liqeefachuu

- 1) Abbaan qabiyyee lafa baadiyyaa kamiyyuu mirga ittifayyadama qabiyyee lafa isaa irratti qabu yeroo waggaa 15 hin caalleef galii laficha irraa argamu bu'ura taasisuun wabummaan qabsiisee dhaabbilee Faayinaansii beekamtii seeraa qaban irraa qarshii liqeeffachuu ni danda'a.
- 2) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1tiin hangi qabiyyee lafaa abbaan qabiyyee wabummaan qabsisuu danda'u hanga istandardii lafaa Labsii kana keessatti tumamee akkuma eegameetti ta'ee qabiyyee lafaa qabu keessaa walakkaa caaluu hin qabu.
- 3) Liqeeffataan yeroo liqii waliigaltee irratti ibsame keessatti liqii isaa kan hin kafalle yoo ta'e, liqeessaan yeroo liqii irratti ibsameef lafichatti fayyadamuuf yookiin ittifayyadama laficha kiraan kennuuf mirga kan qabu ta'ee, daangaan yeroo ittifayyadama yookiin kiraan kennuu isaa yeroo waliigaltee irratti ibsame caaluu hin qabu.
- 4) Liqeessaan akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 3tiin sababaa liqeeffatan idaa irraa eegamu kaffaluu dhabeef laficha itti fayyadamun yookiin ittifayyadama lafichaa dabarsee

kireessuudhaan idaa liqeeffataa irraa barbadamuun olitti caalmaan yoo argate isa caalmaan argame liqeeffataaf deebisuuf dirqama qaba.

- 5) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 3tiin Liqeessaan laficha ofii isaatii kan hin misoomsinefi qaama sadaffaatti kiraadhaan kan dabarsu yoo ta'e hanga liqeessaa waliin walii galetti liqeeffataaf dursi ni kennamaaf.
- 6) Waliigalteen mirga ittifayyadama lafa baadiyyaa wabiin qabamu kamiyyuu barreeffamaan ta'ee caasaa Biirichaa sadarkaa Aanaatti argamutti mirkana'uun galmaa'ee taa'a.
- 7) Haallii raawwii Keewwata kana Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.

18. Qabiyyee Lafa Baadiyyaa Waljijjiiruu

- 1) Abbaan qabiyyee lafa baadiyyaa kamiyyuu karaa karoora ittifayyadama lafaa waliin walsimuun qabiyyee lafa baadiyyaa isaa abbaa qabiyyee lafa baadiyya biroo waliin lafa hanga isaa walmadaalu waljijjiiruu ni danda'a.
- 2) Qabiyyeen Keewwata kana Keewwata xiqqa 1 jalatti ibsame qabiyyee waloo abbaa warraafi haadha warraa yoo ta'e yookiin abbootiin qabiyyee tokkoo ol ta'an waloon qabatanii kan jiran yoo ta'e jijjiirraan lafa kanaa hayyama abbootii qabiyyee kanaa irratti hundaa'ee raawwatamuu qaba.
- 3) Waliigalteen waljijjiirraa qabiyyee lafaa kamiyyuu barreeffamaan ta'ee, iyyata sababa waljijjiirraa ibsu barreeffamaan caasaa Biirichaa sadarkaa Aanaatti dhiyaatee mirkanaa'ee galmaa'uu qaba.
- 4) Waajjirri Lafaa waliigaltee galmaa'ee mirkanaa'ee bu'uura godhachuun waraqaa ragaa qabiyyee lafa baadiyyaa abbootii qabiyyee waljijjiirraa lafaa raawwataniif harroomfame kan kennu ta'a. Waljijjiirraan akkaataa tumaa Keewwata kanaatiin raawwatame sababa kaminiyyuu duubatti deebi'uu hin danda'u.

19. Qabiyyee Lafa Baadiyyaa Walitti Aanfachuu

- 1) Abbaan qabiyyee lafa baadiyyaa qabiyyee isaa nama biraa jidduu yookiin cina jiru misoomaaf mijataa akka ta'uuf jecha karaa karoora ittifayyadama lafaa waliin wal simuun abbaa qabiyyee lafa baadiyyaa qabiyyee lafaa isaa gidduuti yookiin cinaatii qabu waliin waliigaltee barreeffamaan raawwachuun qabiyyee lafa isaa walitti aanfachuu ni danda'a. Gaaffiin walitti aanfachuu lafaa yeroo dhiyaatu sababaa isaa ibsuun barreeffamaan dhiyaachuu qaba.
- 2) Qabiyyeen Keewwata kana Keewwata xiqqa 1 jalatti ibsame qabiyyee waloo abbaa warraafi haadha warraa yoo ta'e yookiin abbootiin qabiyyee tokkoo ol ta'an waliin qabatanii kan jiran yoo ta'e walitti aanfachuu lafa kanaa eyyama abbootii qabiyyee kanaa irratti hundaa'ee kan raawwatamu ta'a.
- 3) Bu'uura tumaalee olitti ibsamaniitiin waliigalteen walitti aanfachuu qabiyyee kamiyyuu barreeffamaan ta'ee caasaa Biirichaa sadarkaa aanaatti dhiyaachuun bu'aa misoomaaf mijataa ta'uu waltaatotaa kan uumu ta'uun isaa mirkana'ee galmaa'uun kan raawwatamuu ta'a.

- 4) Waajjirrii Lafaa waligaltee galma'ee mirkana'ee bu'uura taasisuun waraqaa ragaa qabiyyee lafa baadiyyaa abbootii qabiyyee walitti aanfachuu lafaa raawwaatanif haroomfamee kan kennamu ta'a. Walitti aanfachuun akkaataa tumaa Keewwata kanaatiin raawwatamee sababa kaminiyyuu duubatti deebi'uu hin danda'u.

20. Qabiyyee Lafa Baadiyyaa Waliin Misoomsuu

- 1) Abbaan qabiyyee kamiyyuu qabiyyee isaa keessa hanga walakkaa kan ta'u, mala aadaatiin yeroo waggaa sadii hin caalleef yookiin qonna ammayyaan yeroo waggaa kudhan hin caalleef nama kamiyyuu waliin waliigaltee barreeffamaan mirkanaa'ee galmaa'een misoomsuu ni danda'a.
- 2) Waliigalteen waliin misoomsuu gosa misoomaa gaggeeffamuu, bal'ina lafa waliin misoomuu, yeroo addaan bahanitti haala qoodinsa qabeenyaafi oomisha biqiltuu dhaabbataa, mirgaafi dirqama garee waliin misoomsuu adda baasee kan ibsu ta'uu qaba.
- 3) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1fi 2tiin waliigalteen hin taasifamne seera fuula duratti fudhatama hin qabaatu. Nama abbaa qabiyyee waliin misoomseefis mirga kamiyyuu hin argamsiisu.
- 4) Keewwata kan Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumame jiraatu illee, abbaan qabiyyee qabiyyee lafa isaa irratti misoomsuu hin dandeenye kan akka maanguddoota, daa'imman maatii hinqabne, sababa adda addaatiin namoota qabiyyee isaanii ofii misoomsuu hin dandeenye ta'uun bulchaa gandaan barreeffamaan mirkana'ee qabiyyee isaanii guutumaa guutuutti waliigalteen waliin misoomsuurraa hin dhorkaman.
- 5) Waliigalteen waliin misoomsuu barreeffamaan ta'ee, caasaa Biirichaa sadarkaa Aanichaa biratti mirkanaa'ee galmaa'uu qaba.
- 6) Mirgi abbaa qabiyyummaa lafa waliigalteen waliin misoomsuun irratti raawwatame sababa waliin misoomsuu kanaan walqabatee karaa kamiyyuu gara nama waliin misoomsuuf waliigaleetti yookiin nama biraatti darbuu hin danda'u.

21. Ulaagaa Waliigalteen Lafa Baadiyyaa Irratti Taasifamu Qabaachuu Qabu

- 1) Waliigaltee lafa baadiyyaa irratti taasifamu kamiyyuu akka gosa isaatti unka waliigaltee afaan hojii Naannichaatiin barreeffamaan kan qophaa'uu qabu ta'ee, ulaagaalee dirqisiisoo seerota rogummaa qabaniin tumamaan bu'uura taasisuun raawwatamuu qaba.
- 2) Kan Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti tumamee akkuma jirutti ta'e, qaamoleen waliigaltee seenan aangoo waliigalticha seenuu isaan dandeessisu qabaachuu qabu.
- 3) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1-2 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, qabiyyeen waliigaltee lafa baadiyyaa irratti taasifamu yoo xiqqaate dhimmoota armaan gadii hammachuu qaba:
 - (a) Maqaafi teessoo gareewwan waliigaltichaa raawwatanii;
 - (b) Gosa yookiin akaakuu waliigaltichaa;
 - (c) Teessoo yookiin bakka waliigaltee itti gaggeeffamu;
 - (d) Bal'ina lafa waliigalteen itti taasifame;

- (e) Iddoo addaa yookiin koodii cittuu lafaa;
 - (f) Daangessitootaa lafichaa;
 - (g) Bara turtii waliigaltichaa;
 - (h) Mirgaafi dirqama waliigaltee fudhataafi waliigaltee kenna;
 - (i) Dirqama hawaasummaa bahuuf irratti waliigalame yoo jiraate;
 - (j) Akkaataa waliigaltichi itti haaromfamu yookiin addaan itti citu;
 - (k) Waraqaa eenyummaa fi suuraa enyummaa waliigaltee kennaafi fudhataa ibsu;
 - (l) Mallattoo qaama waliigaltootaafi ragoolee; fi
 - (m) Haala waliigalaa kan biroo ibsuu qaba.
- 4) Biirichi unka waliigaltee lafa baadiyyaa ulaagaa Keewwata kana jalatti tumamee karaa hammateen kan qopheessu ta'a.

22. Lafa Baadiyyaa Tajaajila Hawaasaatiif Oolchuu

- 1) Ummanni waliigalteen qabiyyee waliinii hawaasaa yookiin qabiyyee mootummaa hayyamameef irratti wiirtuu iddoowwan tajaajila hawaasaa itti argatan uummachuu ni danda'a.
- 2) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumamee akkuma eeggametti ta'ee qabiyyeen wiirtuu tajaajila hawaasaatiif oolee qabiyyee dhunfaa yookiin walinii yoo ta'e namoota qabiyyee lafasaanii gadi dhiisaniif beenyaan akkaataa seera rogummaa qabuutiin ummataan yookiin mootummaan kan kaffalamuuf ta'a.

23. Istaandaardii Bal'ina Maasaafi Qabiyyee Lafa Baadiyyaa Murteessuu

- 1) Bal'inni qabiyyee lafa kan kanaan duraa akkuma eeggametti ta'ee, hangi qabiyyee lafa yookiin maasaa gara fuulduraatti mootummaan, dhaalaan, kennaanifi qoodinsa qabiyyee abbaa warraafi hadhaa warraan argamu inni xiqqaan istaandaardii armaan gaditti ibsameen gadi ta'uu hin qabu:
 - (a) Midhaan nyaataatiif heektaara 0.5;
 - (b) Jallisiif 0.25; fi
 - (c) Biqiltuu dhaabbataaf heektaara 0.25.
- 2) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumamee akkuma eeggametti ta'ee, bal'inni qabiyyee lafa kan kanaan duraa karaa seera qabeessa ta'een argatame akkuma eeggametti ta'ee, gara fuula duraatti bal'inni qabiyyee lafaa ol'aanaan:
 - (a) Lafa nama dhuunfaatiif mootummadhaan kennamu heektara 2 kan hin caallee; fi
 - (b) Lafa waliinii mootummadhaan kennamu aadaa hawaasaa qabiyyee walinii gaafatu irratti hundaa'uun murtii Mana Maree Bulchiinsaatiin kan murtaa'u ta'u qaba.
- 3) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1-2 kan jiru akkuma eeggametti ta'ee, bal'inni qabiyyee lafa baadiyyaa mana amantaaf yookiin bakka waqeffannaa kennamu inni ol'aanaan hektaara walakkaa ol ta'uu hin qabu.
- 4) Bal'inni lafaa qubataa haarawaa karaa seera qabeessa ta'een qubateef kennamu Mana Maree Bulchiinsaatiin kan murtaa'u ta'a.

- 5) Lafa Investmentii yookiin qonna ammayyaa kan akka horsiisa loon aannanii, horii furdisuu, horsiisa lukkuu, lafa tajaajila hawaasuummaa, lafa bakka awwaalchaafi lafa ijaarsota adda addaatiif kennamu bal'ina lafaa akkaataa istaandardii Biiron baasuun kan murtaa'u ta'a.

24. Lafa Baadiyyaa Hiruu yookiin Qooduu

- 1) Lafa qabiyyee Mootummaa yookiin akkaataa Labsii kana keessatti tumameen lafa gara qabiyyee mootummaatti deebi'e namoota qabiyyee hin qabneef yookiin qabiyyee gahaa hin qabneef qaama aangoo qabuun kan hiramuu danda'u:
- (a) Lafa misooma qonnaatiif yookiin dheedichaa yookiin tajaajila birootiif osoo ooluu danda'uu osoo hin qabamin jiru;
 - (b) Lafa qabiyyee mootummaa tajaajila qonnaa yookin kan biroof oolaa turee akkaataa seeraatiin kan gadilakkifame yoo ta'e;
 - (c) Lafa istaandaardiin olitti dhaabbilee adda addaan qabamee akka deebi'uuf murtaa'e;
 - (d) Lafa akkaataa seeraatiin nama dhaalu hin qabne;
 - (e) Quubsuma seera qabeessa ta'een lafa qabamee ta'ee, abbaan qabiyyee akkaata Labsii kana keessatti tumameen ittifayyadamuu dhabuu irraa kan ka'e mirga abbaa qabiyyummaa isaa kan addaan cite;
 - (f) Lafa qubannaafi qabannaa seeraan alaatiin qabamee gara qabiyyee lafaa mootummaatti deebi'ee kan misooma qonnaatiif yookiin dheedicha yookin tajaajila birootiif ooluu danda'u;
 - (g) Lafa abbaan qabiyyee fedhii isaatiin mirga abbaa qabiyyummaa isaa dhiisuudhaan mootummaatti deebise yoo ta'e;
 - (h) Lafa sababa kununsa taasisuu dhabuutiin akkaata seeraatiin abbaa qabiyyummaa isaa hafa ta'e;
 - (i) Lafa biroo akkaataa Labsii kanaatiin mirgi abbaa qabiyyummaa isaa hafe, yookiin addaan cite yoo ta'u; Biirichi akkaataa seeraatiin karoora ittifayyadama lafaa bu'uura taasifatee namoota mirga argannaa lafa qabaniif qooduu ni danda'a.
- 2) Lafti qonni Mootummaa irraa gadi lakkifamu haala faayidaa isaa waliin madaaluudhaan qonnaan bultootaaf hiramuu yookiin abbootii qabeenyaa dhuunfaatiif kireeffamuu ni danda'a.

25. Lafa Jallisii Waljalaa Siqsuun Qooduu

- 1) Lafa qabeenya biqiltuu dhaabbataa kan akka Buna, Maangoo, Paappayyaa, Burtukaana, Shankoora, Jimaafi kan kana fakkaatan irratti misoomee jiru irraa kan hafe lafa jallisii ammayyaa waljalaa siqsuun qooduun ni danda'ama.
- 2) Qabeenya lafaafi bishaanii bu'a qabeessummaafi haqummaa haala mirkaneessuun hojiirra oolchuuf lafa jallisii ammayyaa haala armaan gadiin waljalaa siqsuun qooduun ni danda'ama:
- (a) Bal'ina qabiyyee lafa jallisii qonnaan bulaa abbaa warraa tokko yoo baay'ate hektaara 0.5 kan hin caalle;

- (b) Lafa haala ammayyaatiin misoomuu danda’u yookiin misoome irratti; Raawwiin isaa Dambiidhaan kan murtaa’u ta’a.
 - (c) Hirmaannaafi murtii ummata ittifayyadamuutiin;
 - (d) Nama qabiyyee isaa irra misoomni jallisii ooleef dursa kennuudhaan qooda isa ol’aanaa hektaara 0.5 abbaa qabiyyeef erga kennameen booda lafti hafe qonnaan bultoota dhiyeenya sanatti argamaniif hektaara 0.25 gadi kan hin taane yoo ta’edha.
- 3) Qonnaan bulaan, horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan qabiyyee isaa irra lafti jallisii ammayyaa oolee namoota biraatiif jalaa hirame lafti roobaan misoomu kan lafa isaan walgitu jijjiirraadhaan itti fayyadamtoota lafa jallsiichaatiin ni kennamaaf.
 - 4) Qotee bulaan, horsiisee bulaan yookiin gamisa horsiisee bulaan kamiyyuu teessuma haala lafichaa irraa kan ka’e qabiyyee isaa irra bo’oofi ijaarsi jallisii kan oolu yoo ta’e qabiyyicha hayyamuuf dirqama qaba. Ta’us, akkaataa seera rogummaa qabuun beenyaan akka kafalamuuf gaafachuuf mirga qaba.
 - 5) Abbaan qaabiyyee laftisaa kuufama bishanii jala ooluudhaan jalaa fudhatame fayyadamtoota bishaanicharraa yookiin Mootummaarraa lafa wal fakkaatu bakka bu’iinsaan, qabeenya isaatiif ammoo beenyaa argachuuf mirga qaba.
 - 6) Namni qabiyyee lafa jallisii qabu kamiyyuu akkaataa karoora ittifayyadamatiin guutumaa guutuutti ittifayyadamuufi kunuunsuuf dirqama qaba.
 - 7) Misooma jallsiin wal qabatee miidhaa naannoo irratti ga’uu danda’u hambisuuf yookiin xiqqeessuuf qaamni jallsiitti fayyadamu hundi hojjechuuf ni dirqama.

26. Lafa Baadiyyaa Magaalaa Jalatti Dangessuufi Walharkaa Fuudhuu

- 1) Lafti Baadiyyaa Bulchiinsa Magaalaa jalatti kan galu yoo pilaanii magaalaa daangeffamee wal harkaa fuudhinsi taasifame qofaa dha.
- 2) Lafti baadiyyaa pilaaniidhaan gara magaalatti kan daangeffamu qorannoo haal-duree qophii pilaanii irratti hundaa’uun ta’uu qaba.
- 3) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 2 tiin qorannoo haal-duree qophii pilaanii taasifamu keessatti Birichaafi hawaasaa bal’aa naannoo lafa baadiyyaa pilaaniidhaan gara magaalatti dangeeffamuu keessa jiraatanii kan hirmachisee ta’uu qaba.
- 4) Wal-harkaa fuudhinsi lafa baadiyyaa pilaaniidhaan gara magaalatti daangeffamee kan raawwatamu ragaa iftoomina qabu irratti hundaa’ee qaama aangoo qabuun yoo murta’ee qofa dha.
- 5) Kan Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1-4 jalatti tumamee akkuma eggametti ta’ee Abbaan Qabiyyee lafti isaa gara magaalatti dangeeffame hanga bulchiinsi magaalaa bu’uura seera rogummaa qabuun beenyaa kaffaluun qabiyyicha gadi lakkisiisuutti mirgi abbaa qabiyyummaa laficharraa qabuu itti fufiinsaan kan kabajamuuf ta’a.
- 6) Akkaata Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 5tiin abbaan qabiyyee lafti isaa pilaaniin bulchiinsa magaalaa jala galuun wal harkaa fuudhinsi taasifame mirga abbaa qabiyyummaa

Labsii kana keessatti tumame yeroo hojii irra olchuu Waajjira lafaa bulchiinsa magaalaa irraa tajaajila barbaachisu kan argatu ta'a.

- 7) Bulchiinsi magaalaa lafti baadiyyaa isa jalatti daangeeffamee wal harkaa fudhiinsi taasifame ragaa mirga abbaa qabiyyummaa gitu ibsu abbaa qabiyyee sanaaf kennuu qaba. Ta'us Abbaan qabiyyichaa osoo ragaan kun hin kennamiiniif Waraqaa ragaa Abbaa qabiyyummaa lafa baadiyyaa irratti fudhatee ture deebisuuf hin dirqamu.
- 8) Raawwiin Keewwata kanaa Dambii bahuun kan murta'uu ta'a.

27. Kaffaltii Tajaajilaa Bulchiinsaafi Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa

- 1) Namni mirga abbaa qabiyyummaa yookiin ittifayyadama lafa baadiyyaa qabu kamiyyuu Kaffaltii tajaajilaa irraa barbaadamu yeroo isaa eegee raawwachuuf dirqama qaba.
- 2) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumame akkuma eeggameetti ta'ee abbaan qabiyyee waraqaa ragaa qabiyyee lafa baadiyyaa yeroo fudhatu yookiin haaromsa ragaa lafaa yeroo taasisu yookiin hojiin galmeessafi mirkaneessa waliigaltee yookiin tajajilli biroon akkaataa Labsii kana keessatti tumameenfi seerota Labsii kana raawwachisan keessatti ibsamaniin kan raawwatamuuf yoo ta'e kaffaltii tajaajilaa kan kaffalu ta'a. Haalli raawwii isaa Dambii bahuun kan murtaa'uu ta'a.

28. Hafiinsa Mirga abbaa qabiyyummaafi Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa

- 1) Mirgi abbaa qabiyyummaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa hafuu kan danda'u, Abbaan qabiyyichaa:
 - (a) Faayidaa ummataatiif qabiyyichi barbaadame qaama aangoo qabuun akkaataa seera rogummaa qabuutiin yoo irraa fudhatame;
 - (b) Fedhiidhaan mirga ittifayyadama lafichaa dhiisuu isaa barreeffamaan kan beeksisee yoo ta'e;
 - (c) Akkaataa Labsii kana keessatti tumameen mirga abbaa qabiyyummaa isaa yookiin ittifayyadama isaa nama biraaf dabarsee yoo kenne;
 - (d) Akkaataa tumaalee Labsii kanaafi seerota rogummaa qaban birootiin;
 - (e) Sababa humnaa ol hin taaneen yookiin sababa gahaa tokko malee qonnaan bulaan yookiin gamisa horsisee bulaan lafa roobaan misoomu osoo itti hin fayyadamin waggaa lamaafi isaa ol yoo ture yookiin lafa jallisiin misoomu osoo itti hin fayyadamin waggaa tokkoofi isaa ol kan ture yookiin kunuunsa lafichaaf taasifamuu qabu osoo hin taasifamiin hafuu irraa kan ka'e Biirichaan kan irraa fudhatame yoo ta'e;
 - (f) Qabiyyee dhaabbileen miti-mootummaa yookiin hawaasummaa kaayyoo isaanii galmaan geessisuuf argatan yeroon mirga ittifayyadama isaanii akkuma xumurameen akkaata Labsii kana Keewwata 8 Keewwata Xiqqaa 2 keessatti tumameen kan hin haaromsine yoo ta'eedha.

- 2) Qabiyyeen lafa baadiyyaa akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 tiin mirgi abbaa qabiyyummaafi Ittifayyadamaa isaa hafaa ta'e, seera yookiin tumaa addaa Labsii kana keessatti ibsameen nama biraaf mirga abbaa qabiyyummaafi ittifayyadamaa kan kennisisuu yoo ta'e malee qabiyyee mootummaa akka ta'u kan taasisuu dha.
- 3) Haalli raawwii Keewwata kanaa Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.

Kutaa Sadii

Qawwisa, Safaruu, Galmeessuufi Wabii Mirga Ittifayyadama Qabiyyee Mirkaneessuu Lafa Baadiyyaa

29. Lafa Baadiyyaa Qawwisuu

- 1) Qawwisni qabiyyeen lafa baadiyyaa bakka koreen bulchiinsaafi ittifayyadamaa lafaa gandaa argamanitti Biirichaan ni raawwatama.
- 2) Lafa galmaa'ee qawwisame koodiin addaa ni kennama; mallattoon daangaa agarsiisu ni kaawwama.
- 3) Yeroo Lafti galmaa'ee qawwisamu abbaan qabiyyee, Koree Bulchiinsaafi ittifayyadama lafaa gandaa, Caasaa Gandaa, jaarsolii biyyaafi hanga danda'ameen daangessitoonni akka argaman ni taasifama.
- 4) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 3 jalatti kan tumamee akkuma eeggametti ta'ee, waamicha taasifame keessaa qaamoleen murteessoo ta'an abbaa qabiyyee, koree bulchiinsaafi itti fayyadam lafaa Gandaa kan argaman yoo ta'e qawwisuun lafaa kan raawwatamu ta'a.
- 5) Qabiyyeen lafa baadiyyaa Biirichaan qawwisame daangaa qabiyyee kan mul'isu kaartaan ni qophaa'a.
- 6) Ogeessi hojii lafa qawwisuu irratti ittigaafatamummaa qabu haala seera qabeessa ta'een raawwachuuf dirqama qaba.
- 7) Lafa qawwisuu ilaalchisee, abbaan qabiyyee lafa baadiyyaa komii qabu iyyata Biiricha Sadarkaan jirutti dhiyeessuudhaan irra deebi'amee akka qawwisamu gaafachuu ni danda'a.
- 8) Abbummaan qabiyyee lafaa dhaalaan, kennaafi kan biroon kan jijjiiramu yoo ta'e, akka barbaachisummaa isaatti lafichi irra deebi'amee akka qawwisamu taasisuun ni dandaa'ama.
- 9) Haala adda ta'een akka turu kan murtaa'e yoo ta'e malee, namni kamiyyuu qabiyyee lafa isaa galmessisuufi qawwisiisuuf dirqama qaba

30. Safaraafi Galmeessa Lafa Baadiyyaa

- 1) Qabiyyee lafa baadiyyaa kan dhuunfaa, kan waliiniifi kan Mootummaa bal'ina lafaafi ittifayyadama, akkasumas sadarkaan gabbina qabiyyichaa giddu galeeyyii ragaa sadarkaa sadarkaan ijaaramaniin akka galmaa'an ni taasifama.
- 2) Lafti baadiyyaa qabiyyummaa eenyuu jalatti akka argamu, lafa eenyu waliin akka wal daangessu, sadarkaansaa, tajaajila maaliif akka oolu, mirgaafi dirqama abbaa qabiyyee kan ibsu ragaan galmaa'ee Biirichatti akka qabamu ni taasifama.
- 3) Dhimmi mirgaafi dirqama laficha waliin wal-qabatu kamiyyuu caasaa Biirichaa Sadarkaa Aanaa irra jirutti dhihaatee yoo galmaa'e malee qaama sadaffaa irratti mormii ta'ee dhiyaachuu hin danda'u.

- 4) Ragaan lafaan wal-qabatu galmees guddaa yookiin ragaa kompiitaraa yookiin elektirooniksii yookiin daataa beezii kaayyoo kanaaf qophaa'e irratti galmaa'ee koppiin isaa seera duratti fudhatama wal-qixa ni qabaata.
- 5) Galmeessuun lafaa kamiyyuu ragaa sobaa irratti hundaa'ee raawwatame bu'aa seera hin qabaatu.

31. Mirga Ittifayyadamaa Mirkanessuu yookiin Kaartaa Kennuu

- 1) Abbaan qabiyyee lafa baadiyyaa kamiyyuu Biirichaan kan qophaa'u bal'ina qabiyyee lafaa, gosa ittifayyadamaa, sadarkaa gabbinaafi daangessitoota, akkasumas, itti gaafatamummaafi dirqama kan qabate waraqaa ragaa yookiin kaartaa abbaa qabiyyee akka qabaatu ni taasifama.
- 2) Waraqaan ragaa yookiin Kaartaan kennamu maqaa abbaa qabiyyee, koodii qabiyyee, daangessitootaafi bal'ina lafaa kan qabaatu ta'a.
- 3) Dhaabbileen Mootummaa, Miti-mootummaa, abbootiin qabeenyaafi dhaabbileen hawaasaas qabiyyee lafaa harka isaanii jiruuf galmaa'ee, qawwifame waraqaa ragaa yookiin kaartaa ni argatu.
- 4) Abbaan manaafi haati manaa qabiyyee lafaa waliin qabaniif waraqaa ragaa yookiin kaartaa qabiyyee lafaa maqaa lamaaniitiin qophaa'ee ni kennamaaf.
- 5) Keewwata kana Keewwanni Xiqqaa 4 jalatti kan tumamee akkuma eeggametti ta'ee, hundinuu lafa maqaa isaaniitiin galmaa'ee irratti mirga ittifayyadamaa wal qixa ta'e kan qabaatan yoo ta'u, abbaan manaafi haati manaa dhuunfaa isaaniitiin waraqaa ragaa yookiin kaartaa abbaa qabiyyee qabaachuu ni danda'u. Haalli raawwiisaa dambiidhaan kan murtaa'u ta'a.
- 6) Namni qabiyyee lafa baadiyyaa bakka adda addaati qabu waraqaa ragaa yookiin kaartaa abbaa qabiyyee tokkoofi isaa ol qabaachuu ni danda'a.
- 7) Qabiyyeen waliinii hawaasaa horsiisee bulaa, gamiisa horsiisee bulaa yookiin qonnaan bulaa kan akka lafa dheedichaa, lafa bosonaa, kan akka madda bishaanii, eela, haroofti kan kana fakkaatan maqaa namoota waliin ittifayyadamaniitiin waraqaan ragaa yookiin kaartaa qabiyyee lafaa ni kennama.
- 8) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 7 tiin waraqaan ragaa yookiin kaartaa yookiin abbaa qabiyyummaa qabiyyee waliinii hawaasaa irratti kenname bakka bu'aa abbootiin qabiyyee filatan yookiin Bulchiinsa Gandaa harka akka turu ni taasifama.
- 9) Mirgi abbaa qabiyyummaa lafa baadiyyaa dhaalaan yookiin kennaadhaan nama biraatiif yoo darbu caasaa Biiricha sadarkaan jirutti galmaa'ee waraqaan ragaa yookiin kaartaa nama qabiyyee lafaa dabarfameef ni kennama.
- 10) Qabiyyee lafa baadiyyaa gaheen nama tokkoo waraqaan ragaa itti kennamu bal'ina lafa midhaan nyaataa heektaara 0.5, lafa biqiltuu dhaabbataa heektaara 0.25, lafa jallisiin misoomu heektaara 0.25 fi isaa ol yoo ta'u, bal'ina qabiyyee olitti ibsamee gadi yoo ta'e garuu qabiyyicha addaan qooduudhaan waraqaa ragaa yookiin kaartaa kennuun dhorkaadha.

- 11) Abbaa warraafi haadha warraa qabiyyee lafa baadiyyaa waliin qaban waraqaan ragaa yookiin kaartaan waliinii ni kennamaaf.
- 12) Abbaan warraa yookiin haati warraa yoo du'an waraqaan ragaa yookiin kaartaan lamaan keessaa kan jiraniifi dhaaltotaan qabamee kan itti fufu yoo ta'u, lamaan isaanii yoo du'an qabiyyichi maqaa dhaaltotaatiin waliin yookiin dhuunfaa isaaniitiin waraqaan ragaa yookiin kaartaan ni kennamaaf.
- 13) Abbaa warraafi haati warraa addaan yoo bahan bal'ina qabiyyee namni tokkoo qoodaan argatu kan midhaan nyaataa heektaara 0.5, kan biqiltuu dhaabbataa hektaara 0.25, kan jallisiin misoomu heektaara 0.25 fi isaa ol yoo ta'e waraqaan ragaa yookiin kaartaan waliin kenneef jijjiiramee dhuunfaa isaaniitiin waraqaan ragaa yookiin kaartaan qabiyyee ni kennamaaf.
- 14) Namoonni qabiyyee lafa baadiyyaa waliin qaban waraqaan ragaa yookiin kaartaan qabiyyee lafaa waliin ni kennamaaf.
- 15) Namoonni waraqaan ragaa yookiin kaartaan waliin kenneef mirga ittifayyadama qabiyyee lafaa wal-qixa ta'e ni qabaatu.
- 16) Namoonni jireenyi isaanii waliin ta'e, qabiyyee lafa baadiyyaa addaan kan qabaatan yoo ta'e waraqaan ragaa yookiin kaartaa dhuunfaadhaan argachuu ni danda'u.
- 17) Lafa baadiyyaa dhaalaan yookiin kennaadhaan yookiin mootummaa irraa namni argate lafti qawwisamee erga galmaa'ee booda waraqaan ragaa yookiin kaartaan ni kennamaaf.
- 18) Lafa gaaraa, tabbaafi tulluuwwan qoratamee misoomaaf kennamu waggaa lamaaf kan tajaajilu waraqaan ragaa yookiin kaartaan yeroo kan kennamu ta'ee lafichi misooma ittifufiinsa qabuuf ooluu isaa qoratamee yoo mirkanaa'e waraqaan ragaa yookiin kaartaan qabiyyee lafaa kan kennamuuf ta'a.
- 19) Lafa haftee bosonaafi ciccittuu lafaa akka misoomu, eeggamuufi kunuunfamuu gochuudhaan namoota dhuunfaadhaan yookiin waldaadhaan laficha kunuunsanii ittifayyadamaniif waraqaan ragaa yookiin kaartaan qabiyyee lafaa kennamuufii ni danda'a.
- 20) Abbaa mirga ittifayyadama qabiyyee lafaa qabu kamiyyuu qabiyyee lafa isaa galmeessisuu, qawwisiisuufi waraqaan ragaa yookiin kaartaa fudhachuu sababa gahaa yookiin humna olii osoo hin qabaatiin kan didu yoo ta'eefi Bulchiinsi Gandaa xalayaa barreeffamaan yeroo sadi (3) akka isa gahu taasifamee kan hin fudhanne ta'uu Waajjira Lafaan yoo mirkanaa'e Mana Maree Bulchiinsaa Aanaatiif dhiyaatee mirga abbaa qabiyyummaafi ittifayyadama lafa isaa kan haqamu ta'a.
- 21) Namni mirga qabiyyee lafaa qabu kamiyyuu mirga qabiyyee lafasaa yoo dhiise waraqaan ragaa qabiyyee lafa sanaaf kenneef Biirichaaf deebisuuf ni dirqama.
- 22) Yeroo mirgi qabiyyee lafaa jijjiiramu haaluma saniin waraqaan ragaa qabiyyee lafaa qaama lafa fudhatetti jijjiiramuu qaba.
- 23) Qaamni mirga lafatti fayyadamuu qabu (dhaabbilee Mootummaa, Miti Mootummaa, hawaasummaafi kan biroon) waraqaan ragaa qabiyyee lafaa maqaa dhaabbilee isaaniitiin kan

kennamuuf yammuu ta’u, lafa ganda keessatti qabiyyee waliinii hawaasaan qabamee jiruuf waraqaan ragaa qabiyyee lafaa kan kennamu maqaa ummata lafichatti waliin fayyadamuun ta’a.

Kutaa Afur

Haala Falmiiwwan Mirga Abbaa Qabiyyummaafi Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa Itti Hiikamu

32. Haala Itti Falmiin Safarrii, Mirkaneessa, Galmeessaafi Kenniinsa Waraqa Ragaa Abbaa

Qabiyyummaa Itti Hiikamu

- 1) Namni yeroo Safarriin qabiyyee lafa baadiyyaa raawwatamaa jirutti haala safarrii irratti waliif hin galle iyyata isaa afaaniin yookiin barreeffamaan ibsuun koree bulchiinsaafi ittifayyadamaa lafaa gandaatti dhiyeeffachuu ni danda’a.
- 2) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 tiin Koreen Bulchiinsaafi ittifayyadamaa lafaa walii isaanitiin akka waliif galan kan taasisuu ta’ee kan waliif hin galle yoo ta’e dhimmichi ‘lafa falmii’ qabu jedhamee ogeessaan safaramee lakkoofsi addaa kennameef galmaa’ee kan bira darbamuu ta’ee, falmii ka’e irratti qaama aangoo qabuun furmaanni kan kennamu ta’a.
- 3) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 fi 2 jalatti tumamee akkuma eeggametti ta’ee erga safarriin raawwatameen boodaa falmiiwwaan safarrii, mirkaneessaa, galmeessaa yookiin kenninsaa waraqa ragaa abbaa qabiyyummaan wal qabatee falmii namni qabu kamiyyuu caasaa Biirichaa sadarkaa aanaatti iyyachuun furmaata argachuu ni danda’a.
- 4) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 3tiin furmaata kan hin arganne yoo ta’e caasaa Biirichaa Sadarkaa sadarkaan jirutti iyyachuun furmaata kan argatu ta’a.
- 5) Murtiin dhuma Biirichaan kennamu murtii bulchiinsaa isa dhumaa ta’ee Biirichis haala ragaa Guutuu hammateen gara galcha murtii barreeffamaan kennee kooppii isaas yeroo madalawwaa ta’e keessatti garee wal falmitootaaf kennuu qaba.
- 6) Qaamni Murtii Biirichaan kenname kana irraa komii qabu manni murtii keessa deebi’ee akka ilaaluuf Mana Murtii Ol’aanaatti iyyannoo isaa dhiyeeffachuu ni danda’a.
- 7) Haalli raawwii Keewwata kanaa Dambii bahuun kan murtaa’u ta’a.

33. Akkaataa Itti Falmiin Mirga Abbaa Qabiyyummaafi Ittifayyadama Lafa Itti Hiikamu

- 1) Falmiin mirga abbaa qabiyyummaafi ittifayyadama lafa baadiyyaan dhimmoota armaan gadiin walqabatee ka’u bulchiinsa gandaa irraa eegaluu qaba:
 - (a) Falmii daangaa lafaan walqabatee ka’u;
 - (b) Falmii mirga abbaa qabiyyummaa lafaa kan akka ooyiruu, lafa mana jireenyaa, dheedichaa, bishaanii, jallisiin walqabatee ka’u; yookiin
 - (c) Falmii dhaaloota mirga dhaalmaa qabaniifi nama mirga dhaalmaa hin qabne gidduutti taasifamu.
- 2) Falmiin dhimmoota Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1(a-c) ibsamaniin walqabatee ka’u kamiyyuu bulchiinsa gandaa irraa eegaluu akkaataa armaan gadiitiin furmaata kan argatu ta’a:

- (a) Namni dhimmoota Keewwata 1 jalatti ibsamaniin walqabatee mirga gaafatu bulchiinsa gandaa qabiyyichi keessatti argamutti iyyata isaa ni dhiyeeffata;
 - (b) Bulchaan Gandaa bakka hin jirreetti yookiin abbaa dhimmaa bakka ta'etti Itti aanaan Bulchaa Gandaa gareen walfalmitootaa Jaarsolee araaraa lama lama akka filatan ni taasisa;
 - (c) Walitti qabaan jaarsolee araaraa shanaffaan waliigaltee walfalmitootaan, kan filatamu ta'ee; yoo walii kan hin galle ta'e jaarsolee araaraatiin kan filatamu ta'a.
 - (d) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 2(c)tiin walitti qabaan filatamuu kan hin dandeenye yoo ta'e bulchaan gandaa yookiin akkaataa barbaachisummaa isaatti itti aanaa Bulchaan walitti qabaa kan ramadu ta'a.
 - (e) Walitti qabaan jaarsolee araraa waliin ta'uun bakkaafi yeroo walfalmitoonni dhimmi isaanii araraan ilaalamuu murteessee ni beeksisaa.
 - (f) Jarsooleen araaraa walitti qabaa dabalatee adeemsa araaraa keessatti garee walfalmitootaa keessaa tokkoof osoo hin loogiin dhugaafi qabatamaa jiru irratti hundaa'uun wal falmitoonni dhimma isaanii waliigalteen akka hiikkatan hojjechuu qabu.
 - (g) Jarsooleen araraa walfalmitoonni falmii gidduu isaaniitti uumame jalqaba irratti waliin dubbatanii waliigaluun akka hiikkatan ni jajjabeessu; yoo akkaataa kanaan waliigaluu baatan yaada walfalmitootni osoo irratti waliigalanii jedhan dhiyeessu;
 - (h) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 2 (g) tiin gareen wal falmitootaa dhimma isaanii waliin dubbachuun yookiin yaada walfalmitootni osoo irratti waliigalani jedhanii jaarsoleen araaraa dhiyeessan irratti kan walii galan yoo ta'e waliigalteen araraa barreeffamaan qophaa'uun bulchiinsa gandaatti dhiyaatee galma'aa. Waraabbiin isaas battalumatti abbootii dhimmaatif chaappaa gochuudhaan ni kennama. Qabiyyeen waliigaltee araaraa Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.
 - (i) Waliigalteen araaraa akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 2 (h) tiin taasifamee bulchiinsa Gandaatti galmaa'e akkaatuma waliigaltee isaanitiin kan raawwatamu ta'ee; barbaachisaa ta'ee yeroo argametti waliigalteen araaraa Mana Murtii Aanaa qabiyyeen lafichaa itti argamuutti dhiyaatee kan raawwatamu ta'a.
- 3) Namni dhimma qabiyyee lafaa adeemsa jarsummaan ilalamaa jiru irratti dantaa qaba jedhu galmeedhuma jarsooliin araaraa irratti ilalaa jiranitti iyyata isaa bulchiinsa gandaatti dhiyeeffachuun akka garee wal falmitootaatti falmii keessatti hirmaachuu ni danda'a.
 - 4) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 2 (g) tiin gareen wal falmitootaa kan waliif hin galle yoo ta'e jarsooleen araaraa walfalmitootni kan waliif hin galle ta'uu isaanii qofa ibsuun barreeffamaan bulchiinsa gandaaf ni gabaasu.
 - 5) Bulchiinsi gandaa jaarsoleen araaraa bu'aa adeemsa araaraa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 2(h) yookiin Xiqqaa 3 tiin kenname guyyaa 15 keessatti akka dhiyeessan ni taasisa. Waraabbii isaatis battalumatti abbootii dhimmaa-tiif chaappaa gochuudhaan ni kenna.

- 6) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 3tiin gareen wal falmitootaa dhimma isaanii waliigalteen kan hin xumuurranne yoo ta'ee garee wal falmitootaa keessaa kamiyyuu dhimma isaa bu'aa dhumaa adeemsa araaraatiin jaarsoleen araaraa irra gahan wal qabsiisuun himannaasaa mana murtii aanaatti ni dhiyeeffata.
- 7) Haalli addaa yoo jiraate malee Manni Murtii Aanaas bu'aa adeemsa jaarsoolii araaraa gandaatiin kenname osoo hin dhiyaatin himannaa keessummeessuun yookiin ofitti fuudhu hin qabu. Haalli addaa dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 8) Tumaaleen Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1-7 jalatti tumaman jiraatanis, walfalmitoonni haala barbaadaniin dhimma isaanii ofii isaanii waliin dubbachuun araaraan xumurachuu yookiin mala biroo akkaataa aadaafi duudhaa bakka jireenya isaanii jiruun yookiin akkaataa seera rogummaa qabuutiin Mana Murtii Aadaa sadarkaa gandaatiin dhimmi isaanii ilaalamee fala akka argatu taasisuu ni danda'u.
- 9) Falmiiwwaan qabiyyee lafaan wal qabatani jiran dhimmoota Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 ala jiran akkaataa seera rogummaa qabuutiin Mana Murtii aangoo qabutti dhiyaachuun fala kan argatan ta'a.

Kutaa Shan

Karoora Ittifayyadamaafi Kunuunsa Lafa Baadiyyaa

34. Karoora Ittifayyadama Lafaa Qopheessuu

- 1) Biiron haala qabatamaa naannichaa bu'uura taasisuun karoora ittifayyadama lafaa qopheessuu qaba.
- 2) Karoorri qophaa'u kamiyyuu hawaasa naannichaa kan hirmaachisu, dantaafi faayidaa ummatichaa kan mirkaneessu ta'uu qaba.
- 3) Karoorri qophaa'u, karoora ittifayyadama lafa biyyoolessaa, gosa biyyee, teessuma lafaa, ejjina lafaa, amala qilleensaa, oomishtummaa lafaa, uwwisa biqiltuu, haala dinagdee, hawaasummaafi dhimmoota walfakkaatoo biroo hammachuu qaba.
- 4) Karoorri ittifayyadama lafa baadiyyaa qophaa'u kamiyyuu faayidaa diinagdeefi hawaasummaa fooyya'aa kan kennu, naannoo irratti dhiibbaa kan hin geessisnefii ittifayyadamtoota biratti fudhatama kan qabu ta'uun isaa mirkanaa'uu qaba.
- 5) Iskeeliin Karoora Ittifayyadama lafaa Birichaan, caasaa Birichaa sadarkaa godinaa, aanaafi sadarkaa gandaatti kan qophaa'u ta'a.
- 6) Godinaaleen karoora ittifayyadama lafa Naannichaa, aanaaleen kan godinaafi gandi kan aanaa bu'uura taasisuun akkaataa qabatama isaaniitiin qopheeffachuun caasaa Biirichaa sadarkaan jiruun mirkaneessisuu qabu.
- 7) Haalli raawwii Keewwata kana Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.

35. Karoora Ittifayyadama Lafaa Haaromsuu

- 1) Karoorri ittifayyadamaa lafaa kamiyyuu yeroo Dambii bahuun murtaa'u keessatti haaromfamuu qaba.

- 2) Haaromsi taasifamu keessatti, qorqalbii ummaticichaa, guddina Naannichaafi teknooloojiin irra gahe tilmaama keessa galchuun fooyya'iinsi taasifamuun dirqama ta'a.

36. Ittifayyadama Lafa Tabbaaifi Hallayyaa

Ittifayyadamni lafa tabbaafi hallayyaa akkaataa armaan gadiitiin ta'a:

- 1) Qaama dhimmi ilaaluun kan hayyamame yoo ta'e malee, iddoo hojiiwwan eegumsa biyyee fi bishaanii itti raawwatamaniifi biqiltuun dhaabbate kamiyyuu irratti beeyilada gadi dhiisanii dheechisuun dhorkaadha.
- 2) Lafa baadiyyaa ejjinni isaa % 30 gadi ta'e qabiinsi isaa haala dhiqama biyyee xiqqeessuufi tooftaa bishaan cimmisaniifi fayyadamuutiin taasifamuu qaba.
- 3) Lafa baadiyyaa ejjinni isaa % 30 - 60 kan ta'e misooma midhaan waggaaatiif oolu kan danda'u gosa daagaa barbaachisu hojjechuun qofa ta'a.
- 4) Lafti baadiyyaa ejjinni isaa % 60 ol ta'e qonnaafi dheedichaaf kan hin oolle ta'ee, biqiltuu dhaabbataa, misooma nyaata beeyiladaatiif yookiin hawwata turizimiitiif kan oolu ta'a.
- 5) Lafa baadiyyaa ejjinni kamirrattuu irratti argamuu garmalee kan hubame yoo ta'e, abbaan qabiyyee lafaa yeroo murtaa'eeff akka itti hin fayyadamne taasifamee tuttuqaa namaafi beeyiladootarraa eegamee akka fooyya'u taasifamuu qaba.
- 6) Lafa baadiyyaa hallayyaa ta'an dhuunfaafi abbootii qabiyyee ollaa waliin ta'anii, akka barbaachisaa ta'etti hawaasa naannootiin biqiltuu misoomsuufi hojii ijaarsaa fayyadamuudhaan akka fooyya'anii faayidaa irra oolan taasifamuu ni danda'a.
- 7) Lafti hallayyaan naannoo tulluwwanii jiran akka barbaachisummaa isaatti dhuunfaadhaan qabamanii akka kunuunfamaniifi akka misooman taasifamuu ni danda'a.

37. Lafa Baadiyyaa Kunuunsuu

- 1) Lafti baadiyyaa kamiyyuu nama laficha bulchuun haalaan kunuunfamuu qaba.
- 2) Namni mirga ittifayyadama lafaa qabu kamiyyuu akkaataa ittifayyadamaafi kunuunsa lafaarratti dhuunfaanis ta'ee ollaasaa waliin hojjechuuf dirqama qaba.
- 3) Namni yookiin qaamni mirga ittifayyadama lafaa qabu kamiyyuu daangaa lafa qonnaa kunuunsuufi eeguuf ni dirqama.
- 4) Qaamni lafatti fayyadamu kamiyyuu hojiiwwan dhiqama biyyoo babal'isan kan akka bosona ciruu, irraan oleefi irraan gadee qotuufi karaa lolaa akeeka sirrii hin taaneen baasuu irraa of qusachuuf dirqama qaba.
- 5) Qaamni lafatti fayyadamu kamiyyuu lafa qabiyyee isaarratti biqiltuu mukaa kan oomisha isaarratti miidhaa hin geessifneefi bu'aa dinagdeefi qilleensaa kan qabu dhaabuuf dirqama qaba.
- 6) Miidhaa laficharra dhaqqabe sababa laficha kunuunsuu dhabuu abbaa qabiyyeetiin yookiin qaama lafichatti fayyadamuun kan uumame yoo ta'e lafichi baasii qaama lafichatti fayyadamuun kan raawwatu ta'ee qaamni lafichatti fayyadamu fedhii kan hin qabne ta'uun

yoo mirkanaa'e tarkaanfiin yakkaa akkaataa Labsii kana keessatti tumameenifi seera rogummaa qaban birootiin kan irratti fudhatamu ta'a.

38. Lafa Caffee Kunuunsuufi Ittifayyadamuu

- 1) Lafti caffee fi madda bishaanii ta'e haala eeggannoo qabuun qaamaa mootummaa naannichaatiin qabamuufi kunuunfamuu qaba.
- 2) Ittifayyadamtoonni lafa madda bishaaniifi caffee, hojiiwwan madda bishaanii balleessu irraa eeguuf dirqama qabu.
- 3) Ummanni waliigaluudhaan lafa caffee kunuunsee ogeesaan erga mirkaneeffatee booda lafa caffee misooma qonnaatiif fayyadamuu ni danda'a.
- 4) Karoora ittifayyadama lafaa qophaa'uun lubbu qabeeyyiin lafa caffee ta'an keessa jiraatan akka eegaman taasisuun ittifayyadamuun ni danda'ama.'
- 5) Lafa caffee fi madda bishaanii ta'e kunuunsuu dhabuun miidhaa dhaqqabuu qaamni laficha kunuunsuuf dirqama qabu akkaataa Labsii kanaatiifi seerota rogummaa qaban birootiin itti gaafatamummaa ni qabaatu.

39. Bakka Ittisaafi Kuufama Bishaanii

- 1) Qaamni lafatti fayyadamu kamiyyuu teessuma lafa yaa'a bishaanii bakka ittisaafi kuufama bishaanii irratti hojiiwwan deebisanii ijaaruufi hojii eegumsaa gaggeessuuf ni dirqama.
- 2) Lafa baadiyyaa naannoo haroowwanii, lageewwanii fi madda bishaanii jiru qabeenya uumamaa mancaasuu, hojii qonnaa lubbuu qabeeyyii bishaan keessaa balaaf saaxilu raawwachuuniifi hanga qarqaraatti seenanii qotuun dhorkaadha. Haalli raawwii Keewwata kanaa Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.

40. Lafa Eegamaniifi Daangeffaman

- 1) Mootummaan hirmaannaa ummataatiin da'oo bineensotaa, paarkiwwanii, bosona eegaman, iddoowwan albuudaa, iddoowwan hawwata turizimii, iddoowwaan aadaafi duudhaa ummataa itti raawwatu kan akka malkaa, tulluu, horaa, ardaa jilaafi haroowwan jireenya ittifufiinsa lubbuu qabeeyyii hedduutiif barbaachisaa kan ta'aniifi iddoowwan kana fakkaatan biroo daangessuu ni danda'a.
- 2) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 tiin iddoowwan daangeffaman haala misooma ittifufiinsa qabuun guddina dinagdeetiif akka gumaachu ni taasifama.
- 3) Daangessuun, daangaa dhaabuun, misoomsuun, eeguun, deebisanii ijaaruufi kunuunsuun lafa eegaman hirmaannaa ummata bakka sana jiraataniin raawwatama.
- 4) Ummanni naannoo iddoowwan eegamanii jiraatu galii argamurraa haalli ittifayyadamaa ta'u ni mijeeffama. Haalli raawwii isaa Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.

41. Lafa Haftee Bosonaafi Ciccittuu Lafaa

- 1) Lafti haftee bosona uumamaa darbee darbee jiran dhuunfaan yookiin ummata iddoo sana jiraatuun waldaadhaan addaan bahee daangeffamuu, kunuunfamuu fi eegamuun haala walirraa hin cinneen faayidaarra kan oolu ta'a.

- 2) Lafti ciccittuu darbee darbee jiran dhuunfaan yookiin ummata iddoo sana jiraatuun waldaadhaan addaan bahee daangeffamuu, kunuunfamuufi eegamuun haala walirraa hin cinneen faayidaarra kan oolu ta'a.

42. Mukoota Haadhoo Kunuunsuu

Ittifayyadamtoonni lafaa, mukoota haadhoo qabiyyee lafa isaaniirratti argaman sirriitti kunuunsuufi akka hin muramnes eeguuf dirqama qabu.

43. Lafa Haala Malee Ittifayyadamuufi Kunuunsuu Dhabuu

- 1) Qaamni lafatti fayyadamu kamiyyuu sanyii gosa mukaa oomisharratti miidhaa fidu jedhamanii ogeessaan adda bahan lafa qonnaa yookiin naannoo madda bishaaniitti akka hin dhaabne, akkasumas, aramaawwan faca'uudhaan biqilanii miidhaa qaqqabsiisan qabiyyee isaarraa balleessuuf dirqama qaba.
- 2) Qaamni hojii misooma qonnaatiif lafatti fayyadamu kamiyyuu hojiiwwan eegumsa biyyeefi bishaaniitiif hojjetaman eeguu, tursuu, haaromsuufi yoo hin hojjatamne ta'es haaraa hojjechuuf ni dirqama.
- 3) Qaamni misooma albuudaafi oomisha albuudaarratti bobba'e kamiyyuu bakka lafa oomishasaa deebisee ijaaruufi misoomsuuf ni dirqama.
- 4) Lafa gaaraa namaan hin qabamin, lafa hubamaniifi oomisha hin kennine, lafa tabbummaa qabaatanii jijjiganiifi naannoo tulluuwwanii akka hojiirra oolaniif ittifayyadamaafi kunuunsa isaanii ilaalchisee, haalli raawwii isaa Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 5) Lafa bosonaa, tusiifi margaa, lafa hallayyaa, balaa abiddaafi babal'ina lafa qonnaa, akkasumas fedhii oomisha cileerraa ni eegamu.
- 6) Hormaanni beeyiladaa dandeettii lafa margaa jiru waliin kan wal simee deemu ta'uu qaba.
- 7) Lafa qonnaafi hojiiwwan misooma qabeenya uumamaa raawwataman irratti beeyilada gadi lakkisanii dheechisuun dhorkaadha.

44. Ittifayyadama Lafa Giddugala Guddina Baadiyyaa

- 1) Jiraattootni ganda baadiyyaa faffaca'anii ganda tokko keessa jiraatan akkaataa bu'uraalee misoomaafi kenna tajaajila mootummaa yookiin miti mootummaa yookiin walii isaanii irraa argachuu danda'anitti qorannoo irratti hundaa'uudhaan giddu galeessi hundaa'uu ni danda'a.
- 2) Giddugaleessota ganda baadiyyaa keessatti sirni kenniinsa iddoo ijaarsa mana jireenyaafi istaandaardiin ijaarsa guutuu qabu dambii Labsii kana raawwachiisuuf bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 3) Qonnaan bulaan, horsisee bulaafi gamisa horsisee bulaan Mana akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 2 tiin ijaarame dhaabbilee faayinaansiitti wabummaan qabsiisee qarshii liqeeffachuu ni danda'a. Haallii raawwii isaa Dambii bahuun kan murtaa'u ta'a.
- 4) Daa'imman maatii isaanii du'aan dhaban, qaama miidhamtoota, kanneen humna hin qabne, dubartootaafi maanguddootni giddugaleessota keessatti bakka iddoo ijaarsa mana jireenya dursanii argachuuf mirga ni qabaatu.

45. Ittifayyadama Lafa Wayitaawaa Ta'e Jijjiiruun Dhorkaaa Ta'uu

- 1) Qorannoo irratti hundaa'ee yoo ta'e malee karoorri ittifayyadama lafa baadiyyaa hojiirra oolaa jiru karaa kaminiyyuu jijjiramuun tajajila biraaf ooluu hin danda'u. Ta'us lafa ejjinni isaa %50 ol ta'e qabiyyee lafa isaanii gara qabiyyee biqiltuu dhaabbataatti misoomsuutti ceesisuu wanti dhorku hin jiru.
- 2) Iddoowwan giddugaleessota ganda baadiyyaa jedhamanii filatamaniin ala qonnaan, dheedichaan, lafa waliiniifi bosonaa irratti ijaarsa kamiiniyyuu gaggeessuun dhorkaadha.
- 3) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumamee akkuma eegametti ta'ee, karoorri ittifayyadama lafaa qophaa'ee bakka hin kennamnetti qonnaan bulaan waraqaa ragaa abbummaa qabiyyee isaa irratti mata isaafi ijoollee isaa gaa'ila hin geenyeef mana jireenyaa ijaarrachuu wanti isa dhorku hin jiru.

Kutaa Jahaa

Aangoofi Hojii Qaamolee Adda Addaa

46. Aangoofi Hojii Biiroo Lafa Oromiyaa

Seerota birootiin kan kennameef akkuma jirutti ta'ee, Biirichi aangoofi hojii armaan gadii ni qabaata:

- 1) Lafa baadiyyaa ni galmeessa; ni qawwisa; hojii kaadastaraa ni gaggeesa; ni bulcha; kaartaa abbaa qabiyyummaa lafa baadiyyaa ni kenna; waraqaa ragaa yookiin kaartaa seeraan ala kenname irratti tarkaanfii sirreeffamaa ni fudhata;
- 2) Lafa itti fayyadamni isaa addaan cite baankii lafaatti deebisuun akka qabiyyee mootummaatti ni galmeessa;
- 3) Waliigaltee lafa waljijjiiruu, kireessuu, waliin misoomsuu, qabiyyee lafaa walitti aanfachuu, kennaan dabarsuufi kan biroo ni mirkaneessa; ni galmeessa; ni too'ata; gocha seeraan alaa irratti tarkaanfii sirreeffamaa ni fudhata; akka fudhatamu ni taasisa;
- 4) Mirgi ittifayyadama lafa baadiyyaa akka hin tuqamne ni hordofa; ni too'ata; tarkaanfii barbaachisaa ta'es ni fudhata;
- 5) Sirna ragaa bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa ni diriirsa; ragaa barbaachisaa ta'e ni qopheessa; ittifayyadamtootaaf ni kenna;
- 6) Karoora ittifayyadama lafa baadiyyaa ni qopheessa; hojii irra ni oolcha; hojii irra olmaa isaa ni hordofa; itti fayyadamtootaaf ni kenna;
- 7) Lafa baadiyyaa akkaataa seeraatiin hin qabamin yookiin gadi dhiifame adda baasuun ragaa ni qaba; qoodinsi akkaataa seeraatiin yeroo hayyamamu itti fayyadamtootaaf ni kenna;
- 8) Namoota qabiyyee lafa isaanii akka gadi dhiisan murtaa'e qaama dhimmi ilaalu waliin ta'uudhaan akkaataa seeraatiin beenyaa ni shallaga; kaafamtootni misoomaa deebi'anii akka dhaabatan ni hojjata;
- 9) Lafa baadiyyaatiif eegumsiifi kunuunsi barbaachisaa ta'e akka taasifamu ni taasisa; ni hordofa; miidhaa gahe adda baasuun tarkaanfii ni fudhata yookiin akka fudhatamu ni taasisa;

- 10) Seera bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa hojii irra oolchuuf hojiiwwan dandeettii raawwachisummaa cimsan ni raawwata; deeggarsa barbaachisu ni taasisa;
- 11) Rakkoowwan raawwii seera bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa irratti qunnaman adda baasuun tarkaanfii sirreeffamaa ni fudhata; yaada furmaataa ni dhiyeessa;
- 12) Odeeffannoo ragaa gatii gabaa lafa kireeffamuufi tilmaama bu'aa bara lafichi kireeffamu keessatti argamuu danda'uu ni kenna;
- 13) Lafa Investimetneentiif ooluu danda'u qoratee qopheessuudhaan ragaa qaama dhimmi ilaaluuf ni erga; yoo hayyamame kaartaafi laficha qaama hayyamameef dabarsee ni kenna;
- 14) Lafa tajaajila adda addaatiif oolu qoratee qopheessuudhaan Mana Maree Bulchiinsa sadarkaa sadarkaan jiranitti ni dhiyeessa; yemmuu hayyamamu ni kenna;
- 15)Hojiiwwan yookiin adeemsa akkaataa seera bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa keessatti tumameen ala raawwatu ni to'ata; ni hordofa; tarkaanfii sirreeffamaa ni fudhata; akka fudhatamu ni taasisa;
- 16)Lafa mootummaa yookiin ummanni waliin ittifayyadamu kamiyyuu ni hordofa; ni to'ata; namoota seeraan ala qabatan yookiin akka qabatamu taasisan seeratti akka dhiyaatan ni taasisa;
- 17)Lafa hojii misooma albuudaaf oolu qaama biraatiin kan hin qabamne yookiin tajaajila biraatiif oolaa kan hin jirre ta'uu isaa qulqulleessuun qaama dhimmi ilaallatuuf ragaa ni dabarsa; qaama hayyama hojii misooma albuudaa qabuuf waraqaa ragaa mirga ittifayyadamaa ni kenna; kunuunfamuu isaa ni hordofa; yammuu misoomni albuudaa xumuramu hojii misooma biraaf karaa ooluu danda'uun bakka duraan turetti deebi'uu isaa mirkaneessuun baankii lafaatti ni deebisa;
- 18)Istaandardii bal'ina lafa baadiyyaa misoomaa yookiin tajaajila hawaasummaa adda addaatiif oolan ni qorata; mootummaaf ni dhiyeessa; yammuu mirkanaa'u hojiirraa ni oolcha;
- 19)Gatii kaffaltii tajaajilaa ittifayyadaama lafaa, galmeessafi mirkaneessaa mirga abbaa qabiyyummaa yookiin mirkaneessaafi galmeessa waliigaltee yookiin haaromsa ragaa lafaa Labsii kana keessatti tumameen raawwatamu qoratee ni dhiyeessa; yammuu murtaa'u hojiirra ni oolcha; hojiirra akka oolu ni taasisa; akkaataa barbaachisummaa isaatiin fandii wabii hojii isaatiif barbaachisu ni mijeessa;
- 20)Gatii ka'umsa kiraa lafaa qaama dhimmi ilaalu waliin qoratee Mana Maree Bulchiinsaatiif ni dhiyeessa; yammuu murtaa'u hojiirra akka oolu ni taasisa;
- 21)Qajeelfama raawwii kaffaltii beenyaa kaafamtoota misoomaa haala qabatamaafi guddina biyyaa irratti hundaa'ee qopheessuun Mana Maree Bulchiinsa Mootummaa Naannichaatiif ni dhiyeessa; yemmuu mirkanaa'u hojiirra ni oolcha; hojiirra akka oolu ni taasisa;
- 22)Kaffaltiin beenyaa haala gabaa yeroo irratti kan hundaa'e akka ta'u qorannoo gaggeessuun qaama dhimmi ilaaluuf ni dhiyeessa; yammuu mirkanaa'u hojiirra ni oolcha;

- 23) Pirojeektii investmentii waliigalteen isaa yoo diigamu qaamni bulchiinsaa bakka argameetti Biiroo Investmentiifi Industirii yookiin caasaalee isaa sadarkaan jiran waliin ta'uun lafichi gadi lakkifamee Baankii lafaatti akka deebi'u ni taasisa;
- 24) Lafti investmentiif akkaataa seeraatiin dabarfame kaayyoo barbaadameef ooluu isaa qaama dhimmi ilaalu waliin ni hordofa; iddoo hanqinni jirutti tarkaanfii sirreeffamaa ni fudhata; akka fudhatamu ni taasisa.

47. Aangoofi Hojii Bulchiinsa Godinaa

Seerota birootiin kan kennameef akkuma jirutti ta'ee, Bulchiinsi Godinaa aangoofi hojii armaan gadii ni qabaata:

- 1) Karoora ittifayyadama lafa godinichaa waajjirri lafaa godinichaa akka qopheessu ni taasisa;
- 2) Seerota bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa akka hojii irra ooluu deeggarsa barbaachisaa ta'e ni kenna; hojii irra oolmaa seerichaa ni hordofa; rakkoowwan qunnaman adda baasuun tarkaanfii ni fudhata; qaama dhimmi ilaaluuf ni gabaasa;
- 3) Hojii lafa baadiyyaa galmeessuufi kaadastara gaggeessuu waliin walqabatee rakkoo daangaa aanaalee gidduutti ka'u furmaata akka argatu ni taasisa;
- 4) Qubannaafi qabannaa seeraan alaa ni hordofa; ni to'ata; tarkaanfiin seeraa akka fudhatamu ni taasisa;
- 5) Ittifayyadamni lafa baadiyyaa akkaataa karoora ittifayyadama lafaa qoratamee qophaa'een raawwatamu isaa ni hordofa; ni mirkaneessa.

48. Aangoofi Hojii Bulchiinsa Aanaa

Seerota birootiin kan kennameef akkuma jirutti ta'ee, Bulchiinsi Aanaa aangoofi hojii armaan gadii ni qabaata:

- 1) Seerri bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa akka hojiirra oolu ni taasisa; hubannoon akka uumamu ni taasisa;
- 2) Hojii bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa gahumsaan raawwachuuf deeggarsa ni taasisa;
- 3) Ittifayyadamni lafa baadiyyaa akkaataa karoora ittifayyadama lafaatiin hojiirra ooluu isaa ni hordofa; ni to'ata;
- 4) Waldiddaafi walldhabiinsa daangaafi qabiyyee lafa baadiyyaa irratti ka'u akkaataa seeraatiin yeroodhaan furmaata akka argatu ni hordofa; ni to'ata; tarkaanfiin akka fudhatamu ni taasisa;
- 5) Hojiin lafa galmeessuufi kaadastara gaggeessuu hirmaannaa ummataatiin qulqullinaan akka raawwatamu deeggarsa ni taasisa;
- 6) Lafti baadiyyaa seeraan ala akka hin qabamne ni hordofa; ni to'ata; tarkaanfii seeraa akka fudhatamu ni taasisa;
- 7) Lafti Investmentiif ooluu danda'u akka qophaa'u deeggarsa barbaachisu ni kenna;
- 8) Namoota qabiyyee lafa isaanii faayida uummataaf akka kaafaman murtaa'e beenyaa akka argatan ni taasisa; deebi'anii akka dhaabbataniif qaama dhimmi ilaalu waliin ni hojjeta;

- 9) Raawwii karoora hojii bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa ni hordofa; ni to'ata; tarkaanfii sirreeffamaa ni fudhata;

49. Aangoofi Hojii Bulchiinsa Gandaa

Seerota birootiin kan kennameef akkuma eegametti ta'ee, Bulchiinsi Gandaa aangoofi hojii armaan gadii ni qabaata:

- 1) Seerri bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa akka hojiirra oolu hubannaa ummataa ni cimsa;
- 2) Miseensonni koree ummataa akka filataman ni taasisa; hojii isaanii akka raawwatan deeggarsa ni kenna; ni to'ata;
- 3) Hirmaannaan ummataa hojii bulchiinsaafi ittifayyadama lafaa keessatti akka mirkanaa'u ni taasisa;
- 4) Ragaan sirrii ta'ee fi qulqullinna qabu akka qophaa'u ni hordofa; deeggarsa barbaachisu ni kenna; qaama ilaallatuuf ni dabarsa;
- 5) Waldiddaafi waldhabiinsa daangaafi qabiyyee lafaa irratti ka'u seera bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaatiin yeroodhaan furmaata akka argatu ni to'ata; ni hordofa;
- 6) Lafa dhabeeyyii ganda keessa jiraatan galmeessee ragaa ni qabata; qaama dhimmi ilaaluuf ni dabarsa;
- 7) Lafa gandicha keessatti hin qabamne qaama dhimmi ilaalu waliin adda baasee Waajjira Lafaa Aanaaf ni gabaasa;
- 8) Eegumsaa fi kunuunsa lafaaf barbaachisu akka raawwatamu ni hordofa; ni to'ata; tarkaanfii sirreeffamaa ni fudhata;
- 9) Karoorri ittifayyadama lafa baadiyyaa akka qophaa'u deeggarsa ni kenna; karoorri yemmuu mirkanaa'u akka hojii irra oolu ni taasisa;
- 10) Qabannaa seeraan alaa raawwatamu ni to'ata; seeratti dhiyeessee tarkaanfii sirreeffama akka fudhatamu ni taasisa;
- 11) Lafa tajaajila hawaasummaatiif oolu kan akka iddoo gabaa, awwaalchaa fi kanneen biroo seeran ala akka hin qabamne ni too'ata; ni hordofa.

50. Hundeeffamaafi Ittiwaamama Koree Bulchiinsaafi Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa Gandaa

- 1) Koreen bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa Gandaa miseensota shan qabu kanaan booda **“Koree”** jedhamuun wamamuu Labsii kanaan hundeeffameera.
- 2) Ittiwaamamni Koree kanaa Waajjira Lafaa Aanaafi bulchiinsa gandaatiif ta'a.
- 3) Koreen raawwii hojii isaa Waajjira Lafaa Aanaafi bulchiinsa gandaatiif gabaasa ni dhiyeessa.
- 4) Miseensonni koree jiraattota gandichaatiin kan filamanii fi waggaa afuriif kan tajaajilan ta'a.
- 5) Miseensi hojii irratti badii raawwate yookiin dirqama kennameef kan hin baane yoo ta'e waggaa afur osoo hin eegiin miseensummaa irraa haqamee namni biraa akka filatamu ni taasifama.
- 6) Miseensi koree yeroo lammaffaatiif deebi'ee filatamuu ni danda'a. Miseensi koree walitti aansee yeroo lammaffaaf filatame yeroo sadaffaaf filatamuu hin danda'u.

51. Aangoofi Hojii Koree

- 1) Kaayyoo lafa baadiyyaa galmeessuu, kaadastara gaggeesuufi kaartaa kennuu ilaalchisee hojjetaa bulchiinsaafi ittifayyadama lafa baadiyyaa gandaa waliin ummataaf hubannoo ni uuma.
- 2) Hojjetoota Biiron ramaduu waliin ta'uun hojii lafa qawwisuufi galmeessuu ni raawwata.
- 3) Karoora ittifayyadama lafa baadiyyaa akka hojii irra oolu ni taasisa; eegumsaa fi kunuunsa lafaaf barbaachisu akka raawwatamu ni hordofa; ni to'ata; rakkoo jiru irratti tarkaanfii sirreeffamaa akka fudhatamu bulchiinsa gandaatiif ni dhiyeessa.
- 4) Waldiddaa fi waldhabiinsa daangaa fi qabiyyee lafaa irratti ka'u akkaataa furmaata itti argatu ilaalchisee deeggarsa ni taasisu.
- 5) Ragaa lafa qawwifamee galmaa'ee haala sirrii ta'een ni qabata; ragaa lafa qawwifamee galmaa'e bulchiinsa gandaatiin mirkanaa'ee waajjiraaf ni erga.

52. Walitti Bu'iinsa Faayidaa

- 1) Namni miseensa koree Bulchiinsaa fi Ittifayyadama Lafa baadiyyaa ta'e:
 - (a) Lafa falmiin irratti ka'e kallattiinis ta'e al-kallattiidhaan irratti kan mirga gaafatu yookiin faayidaan irraa qaba kan jedhu yoo ta'e; yookiin
 - (b) Qaamolee wal-falman keessa isa tokko waliin fira foonii yookiin firummaa gaa'ila kan qabu yoo ta'e yookiin wal-dhabiinsa kan qabu yoo ta'e; laficha ilaalchisee marii taasifamuun, falmii yookiin murtii darbu irratti hirmaachuu hin danda'u.
- 2) Miseensi koree kamiyyuu tumaale Keewwata kanaa ta'e jedhee kan darbe argame miseensummaa irraa battalumatti ni gaggeefama; bu'uura seeraatiin yakkaan ni gaafatama.

Kutaa Torba

Tumaalee Adda Addaa

53. Darbiinsa Yeroo

- 1) Namni Lafa qabiyyee mootummaa yookiin waliinii yookiin dhuunfaa karaa seeraan alaatiin qabate kamiyyuu darbiinsa yeroo akka mormiitti dhiyeessuu hin danda'u. Nama mirga abbaa qabiyyummaa qabuun yookiin mootummaadhaan yeroo kamiyyuu akka gadi lakkisuuf gaafatamuu ni danda'a.
- 2) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumame jiraatus, qabiyyeen dhuunfaa Labsiin kun hojiirra ooluun dura waggaa 10'n oliif qabame ilaalchisee raawwatiinsa hin qabaatu.
- 3) Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, darbiinsi yeroo gaaffi mirgoota biroo hariiroo Labsii kana keessatti tumaman irraa maddaniin walqabatee dhiyaatu akkaataa seeraa dhimmichaaf roggummaa qabuutiin kan raawwatamu ta'a.

54. Gochaalee Dhorkaman

Lafa baadiyyaan wal qabatee gochaalee armaan gadii raawwachuun dhorkaadha:

- 1) Namni kamiyyuu lafti baadiyyaa osoo hin kennaminiif seeraan ala qabachuun yookiin kallattinis ta'e al kallattiin karaa seeran ala ta'een dabarsuun yookiin gurguruun yookiin

- biqiltuu dhaabbataa gurguruun;
- 2) Namni kamiyyuu ragaa sobaa fayyadamuun lafa baadiyyaa qabachuun, lafa baadiyyaa irratti ragaa sobaa qopheessuun yookiin qopheessisuun yookiin waraqaa ragaa qabiyyee lafaa karaa seeraan ala ta'een fudhachuun yookiin fudhachuu yaaluun yookiin ittifayyadama lafa isaa wabummadhaan wayita qabsiisuu ragaa sobaa fayyadamuun;
 - 3) Namni kamiyyuu haala karoorri ittifayyadama lafaa hayyamuun ala lafa baadiyyaa irratti ijaarsa adda addaa gaggeessuun;
 - 4) Namni lafa baadiyyaa ittifayyadamu irraan gadee seeraan dhoorkame qotuun, lafa ejjenni isaa % 60 ol ta'e qotuun, daagaa hojjatame diiguun, daagaa bakka barbaaddametti ijaaruu dhiisuun, karaa lolaa irraan gadee baasuun lafa biqiltuu yookiin lafa eegumsa biyyeefi bishaanitiif ittifame beeyilada itti gadi dhiisuun;
 - 5) Hojjetaan mootummaa yookiin namni ragaa lafa baadiyyaa akka qopheessu, akka kennu, akka jijjiiru angoon seeraan kennameef ragaa lafa baadiyyaa karaa seeraan ala ta'een kennuun yookiin qopheessuun yookiin jijjiiruun akkasumas mirgi ittifayyadamaa lafaa ragaa sobaatiin wabummaadhaan akka qabsiifamu taasisuun;
 - 6) Hojjetaan yookiin hogganaan kamiyyuu bu'uura Labsii kanaatiin yookiin dambii Labsii kana raawwachiisuuf bahe yookiin Qajeelfama Dambii Labsii kana raawwachisuuf bahe bu'ureffatee bahuun tarkaanfii seeraa yookiin bulchiinsaa fudhachuu dhabuun yookiin tarkaanfiin akka fudhatamuu taasisuu dhabuun;
 - 7) Hojjetaan yookiin ogeessi kamiyyuu akkaataa Labsii fi dambii bu'uura Labsii kanaatiin bahuun ala waliigalteewwan lafa baadiyyaa irratti taasifaman osoo ulaagaa seerri barbaadu hin guutiin mirkaneessunis ta'e galmeessuun;
 - 8) Miseensonni koree bulchiinsaafi ittifayyadamaa lafa gandaa yookiin ogeessi qabiyyee lafaa safaru haala seeraan tumameen ala lafa safaruunifi galmeessuun;
 - 9) Bulchaan Gandaa yookiin bakka bu'aan isaa dhimma falmii qabiyyee lafa baadiyyaatiin walqabatuu irratti iyyata dhiyaate yookiin gabaasa waliigaltee araraa fuudhee yeroo seeraan murta'ee keessatti qaama barbaachisuuf kennuu diduun;
 - 10) Gocha faallaa Labsii kanaa kan ta'e biroo raawwachuu.

55. Adabbii

- 1) Namni lafa baadiyyaa ittifayyadamu irraan gadee yookiin lafa ejjinni isaa % 60 ol ta'e qote yookiin daagaa hojjatame diigee yookiin diigsise yookiin sababaa gahaa tokko malee osoo dandeetti qabuu daagaa bakka barbaaddametti ijaaruu dhiisee yookiin karaa lolaa irra gadee baase adabbii hidhaa cimaa waggaa tokkoo hanga waggaa shaniifi qarshii 1,000.00 (kuma tokkoo) hanga 5,000.00 (kuma shanii) gahuun kan adabamu ta'a.
- 2) Bulchaan Gandaa yookiin bakka bu'aan isaa dhimma falmii qabiyyee lafa baadiyyaatiin walqabatuu irratti iyyata dhiyaate yookiin gabaasa waliigaltee araraa fuudhee yeroo seeraan murta'ee keessatti qaama barbaaduuf kennuu dide hidhaa cimaa waggaa sadii hanga waggaa

- torbaa gahuufi qarshii 2,000.00 (kuma lama) hanga 7,000.00 (kuma torba) gahuun adabama.
- 3) Hojjetaan yookiin ogeessi kamiyyuu akkaataa Labsiifi Dambii bu'uura Labsii kanaatiin bahuun ala waliigalteewwan lafa baadiyyaa irratti taasifaman osoo ulaagaa seerri barbaadu hin guutin kan mirkaneesse adabbii hidhaa cimaa waggaa 3 (sadii) hanga 7 (torba) gahuunfi qarshii 5,000.00 (kuma shan) hanga 10,000.00 (kuma kudhan) gahuun adabama.
 - 4) Namni Kamiyyuu lafa badiyyaa irratti qaama aangoo qabu irraa hayyama osoo hin argatiin ijaarsa manaa fi kan biroo kamiyyuu kan gaggeesse yookiin akka gaggeeffamu kan taasise yookiin qabiyyee isaa irratti ijaarsi seeraan ala gaggeeffama jiruu argee qaama aangoo qabutti beeksisuu dhiisee hidhaa cimaa waggaa 3 (sadii) hanga waggaa 7 (torba) gahuufi qarshii 5,000 (kuma shanii) hanga 10,000 (kuma kudhan) gahuun kan adabamu ta'a
 - 5) Hoogganaan yookiin hojjetaan kamiyyuu bu'uura Labsii kanaatiin yookiin Dambii Labsii kana raawwachiisuuf bahe yookiin Qajeelfama Dambii Labsii kana raawwachisuuf bahe bu'ureffatee bahuun tarkaanfii seeraa yookiin bulchiinsaa fudhachuu dhabe yookiin tarkaanfiin akka hin fudhatamne taasise hidhaa cimaa waggaa 3 (sadii) hanga waggaa 7 (torba) gahuuniifi qarshii 7,000.00 (kuma torbaa) hanga 15,000.00 (kuma kudha shani) gahuun adabama.
 - 6) Miseensonni koree bulchiinsaafi ittifayyadamaa lafa gandaa yookiin ogeessi qabiyyee lafaa safaru haala seeraan tumameen ala lafa safaree yookiin mirkaneesse yookiin galmeessee adabbii hidhaa cimaa waggaa 3 (sadii) hanga waggaa 7 (torba) gahuufi qarshii 10,000 (kuma kudhanii) hanga 15,000.00 (kuma kudha shan) gahuun kan adabamu ta'a.
 - 7) Namni kamiyyuu ragaa sobaa fayyadamuun lafa baadiyyaa qabate yookiin lafa baadiyyaa irratti ragaa sobaa qopheessee yookiin qopheessisee yookiin waraqaa ragaa qabiyyee lafaa karaa seeraan ala ta'een fudhate yookiin fudhachuuf yaalee yookiin ittifayyadama lafa isaa wabummadhaan wayita qabsiisuu ragaa sobaa fayyadame hidhaa cimaa waggaa 3 (sadii) hanga 10 (kudhan) gahuufi qarshii 1,000.00 (kuma tokkoo) hanga 10,000.00 (kuma kudhan) gahuun;
 - 8) Namni kamiyyuu qabiyyee lafa baadiyyaa karaa seeraan ala ta'een qabate yookiin kallattinis ta'e al kallattiin karaa seeran ala ta'een dabarsee yookiin gurguree yookiin hundee biqiltuu dhaabbataa gurguree yoo argame seera biraatiin caalmaan kan adabsiisu yoo ta'e malee adabbii hidhaa cimaa waggaa 3 (sadii) hanga 10 (kudhan) gahuufi qarshii 1,000.00 (kuma tokko) hanga 10,000.00 (kuma kudhan) gahuun kan adabamu ta'a.
 - 9) Hojjetaan mootummaa yookiin namni ragaa lafa badiyyaa akka qopheessu yookiin akka kennu yookiin akka jijjiiru angoon seeraan kennameef ragaa lafa baadiyyaa karaa seeraan ala ta'een kenne yookiin qopheesse yookiin jijjiire yookiin mirgi ittifayyadamaa lafaa ragaa sobaatiin wabummaadhaan akka qabsiifamu taasise seera rogummaan qabuun kan adabamu ta'a.

10) Namni kamiyyuu gocha faallaa Labsii kanaa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1-9 tumamaniin ala jiran raawwate hidhaa waggaa 1 (tokkoo) hanga waggaa 3 (sadii) gahuun adabama.

56. Dirqama Deeggarsa Kennuu

Raawwii tumaalee Labsii kanaatiif namni kamiyyuu deeggarsa barbaachisu kennuudhaaf dirqama qaba.

57. Aangoo Dambiifi Qajeelfama Baasuu

- 1) Labsii kana raawwachiisuuf Manni Maree Bulchiinsa Mootummaa Naannichaa Dambii baasuu ni danda'a.
- 2) Biirichi Labsiifi Dambii bu'uura Labsii kanaatiin ba'u hojii irra oolchuuf Qajeelfama baasuu ni danda'a.

58. Seerota Haqamanii fi Raawwatiinsa Hin Qabaanne

- 1) Labsiin Naannoo Oromiyaatti Haala Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa Investimentiif Tahu Murteessuuf Bahe Lakkoofsa 3/1987 Labsii kanaan haqamee jira.
- 2) Labsiin Naannoo Oromiyaatti Haala Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa Investimentiif Tahu Murteessuuf Bahe Fooyyessuuf Bahe Lakkoofsa 19/1989 Labsii kanaan haqamee jira.
- 3) Labsiin Naannoo Oromiyaatti Haala Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa Investimentiif Tahu Murteessuuf Bahe Fooyyessuuf Bahe Lakkoofsa 23/1990 Labsii kanaan haqamee jira.
- 4) Labsiin Naannoo Oromiyaatti Haala Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa Investimentiif Tahu Murteessuuf Bahe Fooyyessuuf Bahe Lakkoofsa 41/1993 Labsii kanaan haqamee jira.
- 5) Labsiin Bulchiinsaafi Ittifayyadama Lafa Baadiyyaa Naannoo Oromiyaa Lakkoofsa 130/1999 Labsii kanaan haqamee jira.
- 6) Labsiin Kaffaltii Ittifayyadama Lafa Baadiyyaafi Gibira Galii Hojii Qonnaa Mootummaa Lakkoofsa 99/1997 fi Labsii kana fooyyeessuuf kan bahe Lakkoofsa 131/1999 dhimmoota Kiraa Lafaafi Kaffaltii Tajaajilaan walqabatee jiru Labsii kanaan haqameera.
- 7) Seeronii, murtiiwwaan hiikkoo dirqisiisaafi hojmaatni Labsii kanaan walfaallessan kamiyyuu raawwatiinsa hin qabaatan.

59. Tumaalee Ce'umsaa

- 1) Dambiifi qajeelfamni hojiirra jiran Labsii kana kan hin faallessine yoo ta'e, hanga dambiifi qajeelfama biraatiin hin haqamnetti kan itti fufan ta'a.
- 2) Labsiin kun osoo hin tumamiin dura falmiiwwan lafa baadiyyaatiin walqabatanii mana murtiitti ilalamaa jiran hundi akkaataa Labsii, Dambiifi qajeelfamaa duraan hojii irra turaniin furmaata kan argatan ta'a.

60. Guyyaa Labsiin Kun Hojiirra Itti Oolu

Labsiin kun guyyaa Magalata Oromiyaa irratti maxxanfamee bahe irraa eegalee hojiirra kan oolu ta'a.

**Finfinnee,
Guraandhala 11 Bara 2015**

**Shimallis Abdiisaa
Pirezidaantii Mootummaa Naannoo Oromiyaa**